

Rätt att inrätta professurer

Högskoleverkets prövning av Högskolan i
Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby,
Högskolan i Örebro, Idrottshögskolan samt
Mitthögskolan

Högskoleverket 1997

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-453 70 00 • fax 08-453 70 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

**Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i
Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro,
Idrottshögskolan samt Mitthögskolan.**

Producerad av Högskoleverket i oktober 1997

Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--97/37--SE

Innehåll: Bedömnings- och utredningsavdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Printgraf, Stockholm, november 1997

Innehåll

Förord	5
Summary	6
Bedömning av ansökan från Högskolan i Halmstad om rätt att inrätta professorer	7
Bedömning av ansökan från Högskolan i Karlskrona/Ronneby om rätt att inrätta professorer	17
Bedömning av ansökan från Högskolan i Örebro om rätt att inrätta professorer	27
Bedömning av ansökan från Idrottshögskolan om rätt att inrätta en professur i ämnet rörelselära med inriktning mot idrott	32
Bedömning av ansökan från Mitthögskolan om rätt att inrätta professorer	41
Högskoleverkets beslut	58
Bilaga 1	65
Sammanställning över professorer som Högskoleverket givit rätt att inrätta	65
Bilaga 2	69
Kriterier för inrättande av professorer	69
Bilaga 3	77
Minnesanteckningar från seminarium 1996-10-17 angående kriterier för rätt att inrätta professorer	77

Förord

Högskoleverket har sedan den 1 juli 1995 i uppdrag att ge rätt till inrättande av professurer vid högskolor utan egen fakultet. Verket har i en tidigare rapport i augusti 1996 (Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R) redovisat de bedömningar som då hade gjorts. Syftet med föreliggande rapport är att redovisa det fortsatta arbetet med bedömningar av rätt att inrätta professurer.

Enligt den proposition (1994/95:100, sid 103) som ligger till grund för riksdagsbeslutet om inrättande av professurer vid de mindre och medelstora högskolorna är det huvudsakliga motivet att stärka forskningsanknytningen i grundutbildningen. Av högskoleförordningen 4 kap, 3 § framgår att Högskoleverket skall ge ett sådant tillstånd om forskningens kvalitet och omfattning inom det aktuella vetenskapsområdet vid högskolan är tillräcklig.

Högskoleverket tillförordnade hösten 1995 professor Madeleine Leijonhufvud, Stockholms universitet, att leda en expertgrupp bestående av professorerna Daniel Jagner, Göteborgs universitet/Chalmers tekniska högskola, Gunnar Persson, Luleå tekniska universitet och Lars-Göran Stenelo, Lunds universitet med utredaren Maivor Sjölund, Högskoleverket, som sekreterare. Gruppen har gjort bedömningar av de professurer som högskolorna ansökt om att få inrätta.

Rapporten innehåller bedömningsgruppens förslag till beslut beträffande inrättande av professurer. I rapporten ingår även Högskoleverkets beslut för de här aktuella professurerna, och en sammanställning av de totalt 50 professurer som Högskoleverket givit rätt att inrätta. Som bilagor fogas bedömningsgruppens promemoria över kriterier för inrättande av professurer och minnesanteckningar förda vid ett seminarium på Högskoleverket den 17 oktober 1996 angående kriterier för rätt att inrätta professurer.

Stockholm i augusti 1997

Agneta Bladh
generaldirektör

Summary

Since 1 July 1995 the National Agency for Higher Education has had the task of granting universities the right to establish professorships which are not attached to any faculty. In an earlier report published in August 1996 the Agency presented the judgements which had been made at that time. The aim of this report is to provide an account of the further work done on judgements of the right to establish professorships.

According to the government bill which forms the basis of the decision of Parliament on the establishment of professorships at small and medium-size universities, the main reason is to strengthen the links to research in the basic education programmes run by the universities. In the University Ordinance, Section 4, Paragraph 3, it is stated that the National Agency for Higher Education shall give permit the establishment of a professorship if the quality and scope of research in the scientific field in question at the university is adequate.

In the autumn of 1995 the Agency appointed professor Madeleine Leijonhufvud, Stockholm University, to lead an expert group consisting of Professor Daniel Jagner, Gothenburg University/Chalmers Institute of Technology, Professor Gunnar Persson, Luleå University of Technology, and Professor Lars-Göran Stenelo, Lund University, with Maivor Sjölund, analyst at the National Agency for Higher Education, as secretary. The group has made judgements in respect of the professorships which the universities have applied to establish.

The report contains the group's recommendations for the establishment of professorships and a list of the 50 professorships which the Agency has granted the right to establish. The group's memorandum on criteria for the establishment of professorships and notes made at a seminar at the Agency on 17 October 1996 in respect of criteria for the right to establish professorships are attached as appendices.

Högskolan i Halmstad

Bedömning av ansökan från Högskolan i Halmstad om rätt att inrätta professorer

Högskoleverket har till bedömningsgruppen överlämnat en framställning från Högskolan i Halmstad om rätt att inrätta professorer.

Inom teknikområdet söker högskolan professorer i signalanalys med inriktning mot tillämpad bildanalys, produktutveckling och innovationsteknik, miljöanpassad produktutveckling, datorsystemteknik, tillämpad fotonik, realtidssystem, informationsbehandling med inriktning mot lärande och självorganiserande system, digital systemkonstruktion och datorarkitektur samt mekatroniska system.

Inom det samhälls- och beteendevetenskapliga området söker högskolan professorer i företagsekonomi med inriktning mot småföretagsekonomi, företagsekonomi/industriell ekonomi och organisation med inriktning mot entreprenörskap och ny teknik, industriell ekonomi och organisation med inriktning mot innovation management och arbetsvetenskap med inriktning mot genusperspektiv samt arbetsvetenskap med inriktning mot innovation och utvecklingsprocesser i arbetslivet. Vidare söker högskolan två professorer i sociologi, den ena med inriktning mot modernitet och samhällsförändring och den andra med inriktning mot jämställdhet och genusrelationer. I ämnet pedagogik söker högskolan tre professorer, den ena i allmänpedagogik, den andra i idrottspedagogik och den tredje i leksaksforskning med inriktning mot informellt lärande. Ansökan omfattar totalt 19 professorer.

Bedömningsgruppen har tagit del av en omfattande dokumentation om högskolan, särskilt rörande de ämnen ansökan avser. Gruppen har vidare gjort ett besök vid högskolan den 5 september 1996 och träffat högskolans ledning samt företrädare för lärare, forskare och studenter inom de aktuella ämnesområdena.

Efter en allmän beskrivning av högskolan följer här nedan beträffande envar begärd professur bedömningsgruppens kommentar och förslag till beslut.

Allmän beskrivning

Studenter

Högskolan i Halmstad hade läsåret 1994/95 totalt 3 380 registrerade studenter, vilket motsvarade 2 400 helårsprestationer. Dessutom finns för närvarande 48 forskarstudenter med hemvist på högskolan. Studenterna kommer från hela landet. Mindre än hälften är från den egna regionen.

Magisterexamen

Högskolan har magisterexamensrätt i följande ämnen:

Datorsystemteknik, elektroteknik, företagsekonomi, industriell organisation och ekonomi, pedagogik och sociologi.

Förberedelser pågår för att söka magisterexamensrätt inom ytterligare områden.

Drygt 150 studenter examinerades för 41–60 poäng och ca 30 studenter för 61–80 poäng 1994/95. Antalet platser som erbjuds 1995/96 på kurser över 40 poäng är drygt 500.

Lärare

För närvarande pågår förhandlingar med Chalmers tekniska högskola om att inrätta professorer med placering i Halmstad.

Andelen av högskolans lärarkår som har forskarexamen är 30 procent; 7 procent har licentiatexamen och 33 procent är doktorander. Merparten av lärarna har sin tjänst uppdelad på både forskning och undervisning.

Policy

Högskolan i Halmstad har ett högt söktryck. Det finns 4,4 sökande per plats av dem som söker till Halmstad i första hand. Totalt har Högskolan i Halmstad 31,9 sökande per plats. En förklaring till att högskolans utbildningar är populära bland studenterna kan vara att man i vissa fall erbjuder unika utbildningar.

Högskolan har genomfört en pedagogisk ansats som bygger på ett forskande arbetssätt i grundutbildningen. Studierna läggs upp som projekt och studenterna får på ett tidigt stadium vara projektledare; de erhåller bl.a. en egen budget för sina examensarbeten. På så sätt vill högskolan förbereda studenterna för arbetsformer som är vanliga i arbetslivet.

Högskolan har en forskningsnämnd. Merparten av forskningen vid högskolan utförs inom högskolans 12 centrumbildningar.

I varje centrums uppdrag ingår att utveckla forskningsanknytningen av grundutbildningen. Flera av centrumbildningarna bedriver doktorandkurser, som godkänts av forskarutbildande högskolor. Högskolans ledning kräver att forskningsanslag skall erhållas i konkurrens, att publicering av forskningsresultat skall ske i konkurrens, att forskningen skall godkännas inom forskarutbildningen (för lärare utan doktorsexamen) samt att centrumbildningarna skall vara intressanta samarbetspartners för olika avnämare inom och utom landet.

Under 1990/91 omsattes drygt 9 miljoner kronor i forskningsbudgeten. 1994/95 var omslutningen ca 35 miljoner och budgeten för 1995/96 uppgår till ca 45 miljoner kronor. Den externa finansieringen utgör en allt större andel av resurserna. Bland anslagsgivarna finns Teknikvetenskapliga forskningsrådet, Kungliga Vetenskapsakademin, KK-stiftelsen, NUTEK, Rådet för arbetslivsforskning, Centrum för idrottsforskning, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet och Riksbankens jubileumsfond. Dessutom erhålls anslag ur flera mindre fonder såsom Ruben Rausings fond och Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse samt genom företagsfinansiering. Centrumbildningarna har också beviljats anslag från EU:s fjärde ramprogram bl.a. ESPRIT. Antalet publicerade forskningsresultat har ökat kraftigt under senare år och har skett i såväl nationell som internationell konkurrens.

Centrumbildningarna har ett internationellt nätverk som idag omfattar mer än 80 utländska universitet i drygt 40 länder.

Till varje professur, som högskolan söker, avser ledningen att knyta en forskarassistenttjänst och fyra doktorandtjänster. I syfte att ge kvalitets-säkring föreslås varje professorsprogram till hälften finansieras via externa medel (från forskningsråd, från industrin etc.). Viss finansiering avses

komma från grundutbildningen med syfte att garantera forskningsanknytningen av grundutbildningen inom respektive professorsområde.

Högskolan har ett centralt bibliotek. Dessutom finns inom flertalet centrumbildningar "närbibliotek", främst för tidskrifter. Samtliga lärare är anknutna till SUNET och kan via LAN och Internet söka i högskolans egen bibliotekskatalog och i externa kataloger. Biblioteket håller på att bygga ut och hösten 1997 kommer ett nytt bibliotek eller "Informatikcentrum" att tas i bruk. I det nya biblioteket kommer det att finnas det senaste i informationssökningsväg liksom tillfredsställande mängd böcker och tidskrifter på plats. Antalet fjärrlån uppgår idag till ca 500 per månad. Antalet skrifter i gemensamma bibliotek är drygt 400. Antalet externa databaser (on-line och CD-rom) är 81.

Högskolan är inrymd i moderna lokaler med modern utrustning. Bl.a. förfogar högskolan över mer än 700 datorarbetsplatser varav flertalet är uppkopplade till SUNET.

Professurer i sociologi

Ämnet sociologi verkar inom området samhällvetenskap/beteendevetenskap och ingår därvid i två centrumbildningar, nämligen Centrum för arbetslivsforskning och Wigforssinstitutet som är inriktat mot välfärdsforskning. Det finns tjugosex årsstudieplatser på C-nivån och på D-nivån är ett tiotal studenter verksamma. Det finns tre aktiva doktorander i sociologi. Sex av lärarna och forskarna har disputerat i sociologi, varav en innehar docentkompetens. En pensionerad professor i sociologi är också verksam vid Högskolan i Halmstad.

Framställan avser två professurer i sociologi varav en med inriktning mot modernitet och samhällsförändring. En andra professur har inriktning mot jämställdhet och genusrelationer. Ämnets utveckling är positiv, men beslut om inrättandet av de två professurerna bör anstå i avvaktan på en fortsatt konsolidering av ämnet.

Förslag. Högskolan i Halmstad ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i sociologi med inriktning mot modernitet och samhällsförändring, liksom inte heller en professur med inriktning mot jämställdhet och genusrelationer

Professurer i företagsekonomi och industriell ekonomi

Ämnena företagsekonomi och industriell ekonomi verkar inom Ekonomisentrum och den dominerande forskningsinriktningen är små företags finansiering samt entreprenörskap och ny teknik.

På C- och D-nivåerna studerar ett nittiotal elever jämt fördelade på inriktningarna finansiering, marknadsföring och redovisning. Bland ämnets femton lärare finns f.n. en disputerad, docentkompetent lärare, en tekn. lic och en fil. lic. Mot bakgrund av den relativt omfattande aktiviteten på C- och D-nivåerna är lärarsammansättningen inom de aktuella områdena ogynnsam. Det finns för få disputerade lärare. Ett annat problem är att det endast finns en lektor med docentkompetens. Forskningstraditionen är svagt utvecklad eftersom verksamheten har varit inriktad mot utbildning. Forsknings- och utbildningssamarbete sker dock med andra universitet.

Framställan avser tre professurer, nämligen företagsekonomi med inriktning mot små företags ekonomi, företagsekonomi/industriell ekonomi och organisation med inriktning mot entreprenörskap och ny teknik samt industriell ekonomi och organisation med inriktning mot innovation och management. Ämnesbeskrivningarna är breda och delvis heterogena trots att det är fråga om specialinriktade professurer. Inriktningen mot de små företags ekonomi, entreprenörskap och teknikinriktningen synes intressant för den profil som högskolan i Halmstad har. Utvecklingen inom ämnena är positiv. Men inrättande av professurer bör anstå i avvaktan på en ytterligare konsolidering av verksamheten.

Förslag. Högskolan i Halmstad ges för närvarande inte rätt att inrätta professurer i företagsekonomi med inriktning mot små företags ekonomi, företagsekonomi/industriell ekonomi och organisation med inriktning mot entreprenörskap och ny teknik och industriell ekonomi och organisation med inriktning mot innovation och management.

Professurer i arbetsvetenskap/arbetslivsforskning

Arbetsvetenskap är ett flervetenskapligt område och inom Centrum för arbetslivsutveckling verkar forskare från olika discipliner såsom sociologi, företagsekonomi, teknik, psykologi och pedagogik. I den vetenskapliga ledningen finns två doktorer i sociologi och två doktorer i pedagogik samt en doktor i socialpsykologi, tillika professor med inriktning mot arbetslivet

utveckling. Fem doktorander är vidare verksamma inom området, representerande ämnena företagsekonomi, sociologi, socialpsykologi och industriell organisation.

Utbildningsprogrammen har i likhet med forskningen en inriktning mot utveckling och förändring. Ett trettiotal studenter har följt den första D-kursen.

Framställan avser två professurer i arbetsvetenskap. En tjänst som har inriktning mot genusperspektiv föreslås inrättad 1997 och en med inriktning mot innovation och utvecklingsprocesser föreslås inrättad 1998. Ämnesbeskrivningarna är i det närmaste identiska, men i den ena markeras ett allmänt intresse för genusfrågor medan den andra inriktas mot jämställdheten mellan kvinnor och män. De föreslagna professurerna föreslås få alternativa ämnesbaser.

I förslaget till professorsprogram argumenteras för benämningen arbetslivsforskning med hänvisning till det önskvärda i en större disciplinöverskridande öppenhet än vad man anser präglar "segmenterade akademiska discipliner". Målsättningen är att skapa ett komplement till arbetsvetenskap med teknisk arbetsplatsinriktad forskning och till arbetsmiljöforskning med arbetsfysiologisk inriktning. Vidare argumenteras för en anknytning till lokala utvecklingsprocesser med hänvisning till ett redan etablerat kontaktnät och till den metaprofilering mot innovation och utvecklingsprocesser som högskolan i Halmstad eftersträvar.

Med hänsyn till den breda samhällsvetenskapliga/beteendevetenskapliga ansatsen i ämnesbeskrivningarna torde en professur i sociologi med inriktning mot arbetsvetenskap vara att föredraga.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i sociologi med inriktning mot arbetsvetenskap.

Professurer i pedagogik

Lärarna och forskarna i pedagogik verkar inom olika centrumbildningar, nämligen inom Centrum för idrottsvetenskap (CIV), Centrum för lärande och utveckling (CLU) och Nordiskt centrum för forskning om leksaker och pedagogiska media (NCFL). De forskningsområden som är aktuella inom

respektive centra är samhälls- och beteendevetenskaplig idrottsforskning, pedagogik i förändringsprocessen och leksaker och pedagogiska media.

Inom allmänpedagogiken verkar nio lärare, varav två är disputerade. Med något undantag är övriga lärare också forskarstuderande. På C-nivån är antalet studenter fyrtiofem och på D-nivån finns tjugoåtta studenter. Sex doktorander har sin hemvist på högskolan. Pedagogik med idrottsinriktning disponerar sex lärare, men en av de disputerade lärarna verkar också i allmänpedagogik. En lärare är docentkompetent, medan övriga lärare nästan samtliga är forskarstuderande. Antalet studenter i pedagogik med idrottsinriktning är trettiofem på C-nivån och tjugotvå på D-nivån. Två doktorander har sin hemvist på högskolan. Pedagoger är vidare verksamma i Wigforsinstitutet (WI) och i Centrum för arbetsutveckling (CAU).

Framställan gäller tre professurer, en som avser leksaksforskning med inriktning mot informellt lärande, en som benämns pedagogik med inriktning mot idrottspedagogik och en generell professur i pedagogik.

Ämnesbeskrivningarna varierar i bredd och precision, men en gemensam nämnare är betoningen av och intresset för informella aspekter på lärandet.

Den angelägnaste uppgiften f.n. är att öka antalet disputerade lärare och docenter så att grundutbildningens forskningsanknytning kan förstärkas. I avvaktan på en sådan utveckling och med hänvisning till det tidsperspektiv som anges bör beslut om inrättandet av dessa professurer anstå till en senare återkommande prövning.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges för närvarande inte rätt att inrätta professurer i leksaksforskning med inriktning mot informellt lärande, pedagogik med inriktning mot idrottspedagogik och allmän pedagogik.

Teknik- och naturvetenskap

Vid institutionen för teknik- och naturvetenskap bedrivs vid Högskolan i Halmstad magisterutbildning (180 p.) inom områdena datorsystemteknik, elektroteknik samt industriell organisation och ekonomi. Den sistnämnda utbildningen har en inriktning mot innovation. Elektroniken är inriktad mot fotonik och bildanalys och datorsystemtekniken mot mekatroniska system. Magisterprogrammen är eftersökta och för närvarande antas ca 20

studenter ärligen. I likhet med utbildningen på kandidatnivå är utbildningen projektinriktad och bedrivs i nära kontakt dels med den forskning som pågår inom de olika programmen och dels med industriella intressenter. Magisterutbildningen är mycket välorganiserad och examensarbetena vittnar om en hög ambitionsnivå med avseende på såväl teknisk-vetenskaplig kvalitet som presentationsform.

Högskolan i Halmstad har ett ambitiöst och klart målinriktat 5-årigt professorsprogram inom områdena elektroteknik, datateknik och innovationsteknik med produktutveckling. Inom de båda förnämsta områdena föreslås inrättande av professorer i signalanalys med inriktning mot bildanalys, datorsystemteknik, tillämpad fotonik, realtidssystem, informationsbehandling med inriktning mot lärande och självorganiserande system, digital systemkonstruktion och datorarkitektur, mekatroniska system, optisk informationsbehandling samt programvaruteknik. De båda sistnämnda professorerna innefattas inte i högskolans nuvarande ansökan. Inom området innovationsteknik och produktion anhålles om inrättande av professorer i produktutveckling och innovationsteknik samt miljöanpassad produktutveckling.

Professur i signalanalys med inriktning mot bildanalys

Denna professur är central för den undervisning som bedrivs på magister-nivå och den forskning inom området som bedrivs inom Centrum för bildbehandling och datorgrafik (CBD). En huvudinriktning inom forskningen är beröringsfri mätteknik och avsyning. Mot bakgrund av den stora volymen på magisterutbildningen och den redan etablerade forskningsmiljön syns inrättandet av professuren väl motiverad.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i signalanalys med inriktning mot bildbehandling.

Professur i datorsystemteknik

Professuren representerar en huvudinriktning inom magisterutbildningen. Forskningen inom området är väl etablerad med flera docentkompetenta forskare samt en professor i personalunion med Chalmers tekniska högskola. Forskningen, som bedrivs inom centrum för datorarkitektur (CCA), stöds av flera externa bidragsgivare.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i datorsystemteknik.

Professur i produktutveckling och innovationsteknik

Utbildningen av utvecklingsingenjörer på kandidat- och sedermera magisternivå är ett profilområde för Högskolan i Halmstad. Utbildningen inriktar sig i första hand mot de små och medelstora företagen. Professuren i produktutveckling och innovationsteknik är central för utbildningen. Forskningen bedrivs inom Centrum för produktutbildning (CPU) där en biträdande professor och flera disputerade lärare är aktiva. Högskolan i Halmstad är i år värd för "3rd International Symposium on Product Development in Engineering Education". Professurens centrala roll i magisterutbildningen samt omfattningen av pågående forskning motiverar inrättandet av professuren. Högskolan anhåller även om att få inrätta en professur i miljöanpassad produktutveckling. Med tanke på att miljöaspekter bör ingå i all framtida produktutveckling ter sig inrättandet av en sådan specialprofessur omotiverad. Krav på kunskaper om miljöaspekter kan inkluderas i programmet för den här aktuella professuren.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i produktutveckling och innovationsteknik. Högskolan i Halmstad ges inte rätt att inrätta en professur i miljöanpassad produktutveckling.

Professur i tillämpad fotonik

Som en fortsatt utveckling av verksamheten vid Centrum för bildbehandling och datorgrafik föreslås inrättandet av en professur i tillämpad fotonik. Professuren skall vara ett komplement till professuren i signalanalys med bildbehandling och vara verksam inom magisterprogrammet med inriktning mot fotonik och bildanalys. Professuren motiveras följaktligen på samma grunder som den i signalanalys.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i tillämpad fotonik.

Professur i datateknik med inriktning mot realtidssystem

Professuren i datateknik med inriktning mot realtidssystem är central för magisterutbildningen i datorsystemteknik med inriktning mot mekatroniska system. Vid högskolan pågår forskning inom området som en del i ett omfattande nätverk och med flera externa finansiärer. Inrättandet av professuren är en naturlig del av konsolideringen av magisterprogrammet och forskningen vid högskolan.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges rätt att inrätta en professur i datateknik med inriktning mot realtidssystem.

Professurer i informationsbehandling med inriktning mot lärande och självorganiserande system, digital systemkonstruktion och datorarkitektur samt mekatroniska system

Dessa professurer är naturliga steg i etablerandet av en stark forsknings- och undervisningsmiljö inom dataområdet i vid bemärkelse. Vid nuvarande tidpunkt är det emellertid svårt att överblicka det långsiktiga behovet av professurer i området vid högskolan. Detta behov är beroende av de närmaste årens utveckling dels med avseende på forskningens expansion, dels med avseende på grundutbildningens behov. Med tanke på det tidsperspektiv som högskolan anger kan det te sig naturligt att beslut om inrättande av dessa professurer får anstå till en senare återkommande prövning.

Förslag: Högskolan i Halmstad ges för närvarande inte rätt att inrätta professurer i informationsbehandling med inriktning mot lärande och självorganiserande system, digital systemkonstruktion och datorarkitektur och mekatroniska system.

Stockholm den 22 oktober 1996.

För bedömningsgruppen.

Madeleine Leijonhufvud

Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Bedömning av ansökan från Högskolan i Karlskrona/Ronneby om rätt att inrätta professurer

Högskoleverket har till bedömningsgruppen överlämnat en framställning från Högskolan i Karlskrona/Ronneby om rätt att inrätta professurer i följande ämnen:

- Tillämpad signalbehandling
- Datalogi
- Programvaruteknik
- Informatik
- Arbetsvetenskap
- Företagsekonomi
- Teletrafiksystem
- Strukturmekanik
- Engelska (litteratur)
- Fysisk planering.

Bedömningsgruppen har tagit del av en omfattande dokumentation om högskolan, särskilt rörande de ämnen ansökan avser. Gruppen har vidare gjort ett besök vid högskolan den 8 november 1996 och träffat högskolans ledning samt företrädare för lärare, forskare och studenter inom de aktuella ämnesområdena.

Efter en allmän beskrivning av högskolan följer här nedan beträffande envar begärd professur bedömningsgruppens kommentarer och förslag till beslut.

Studenter

Högskolan i Karlskrona/Ronneby beräknar för läsåret 96/97 ha ca 2 000 helårsstudenter. En tredjedel av studenterna kommer från den egna regionen, resten kommer från andra delar av landet. Det finns 42 forskarstuderande med hemvist på högskolan. De flesta av dessa är inskrivna som doktorander vid Lunds universitet.

Magisterexamen

Högskolan har magisterexamensrätt i följande ämnen: företagsekonomi, programvaruteknik, datavetenskap, engelska, maskinteknik och elektroteknik samt fysisk planering.

Lärare

Vid högskolan finns 120 lärare. Av de fast anställda har ca 40 procent doktors- eller licentiatexamen. Högskolan har även sju professorer knutna till verksamheten. Det pågår samtal med Lunds universitet om inrättande av en s.k. 80/20- professur i tillämpad signalbehandling. Vidare har Sveriges lantbruksuniversitet tagit initiativ till en professur i miljökonsekvensbeskrivning. Denna professur är under beredning och avses placeras till 80 procent vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Institutionen för fysisk planering och byggteknik.

Policy

Högskolan i Karlskrona/Ronneby bildades 1989/90. Högskolans devis är Kvalitet och Omtanke. Med detta avses bl.a. kompetens och personligt engagemang för studenterna.

Verksamhetens profilområden är tillämpad informationsteknik (IT) och utveckling av näringsliv och samhälle, det senare med referens till den s.k. tredje uppgiften i högskolelagen.

Högskolan satsar speciellt på datavetenskap, telekommunikation och signalbehandling. Företagsekonomi och arbetsvetenskap har en inriktning mot IT. IT som tekniskt och pedagogiskt hjälpmedel är en annat område. Högskolan engagerar sig även i externa IT-projekt såsom Soft Center, TelecomCity och IT-Blekinge.

Högskolan har 14 utbildningsprogram och sju magisterprogram.

Bland de nya högskolorna har Högskolan i Karlskrona/Ronneby störst forskningsandel i sin budget. Verksamhetsåret 94/95 var den 23 procent av budget. Den totala forskningsbudgeten är för närvarande på ca 30 miljoner kr per år. Högskolan har som strategi att institutionerna måste kunna konkurrera på det nationella planet om forskningspengar. Verksamheten måste bedrivas så att en stabil utveckling inom ett kunskapsområde garanteras.

I budgetpropositionen för 1997 har högskolan tilldelats en forskarskola i teleinformatik i samarbete med KTH och Mitthögskolan. Anslaget löper på 15 miljoner kr per år i tre år.

Verksamheten har passerat det inledande expansiva skedet. Högskolans ledning försöker nu konsolidera och expandera den befintliga verksamheten. Det innebär att man inte satsar på att bygga upp nya utbildningsprogram. Ledningen strävar inte efter en tvärvetenskaplig utgångspunkt vid uppbyggnaden av verksamheten. Strategin är att bygga upp forskning och utbildning inom mer etablerade ämnesdiscipliner samt att skapa goda miljöer för samarbete över ämnesgränserna.

Biblioteket har två utlåningsenheter, en på Campus Gräsvik i Karlskrona och en i Ronneby på Soft Center. Högskolan har sammanlagt 5,75 tjänster knutna till biblioteket. På Soft Center samverkar högskolan med Ronneby kommun i Infocenter och ger service till högskolans studenter och anställda, företagare i Soft Center samt allmänheten.

Biblioteket har framför allt försökt bygga upp bestånd inom aktuella ämnesområden vad gäller böcker, tidskrifter och databaser. Budgeten för detta har legat på ca 1 miljon kronor per år. Till detta kommer det bestånd som institutionerna bygger upp, t.ex. har institutionen för signalbehandling för närvarande en budget på 150 000 kr per år.

Biblioteket började mycket tidigt använda de möjligheter som ny informationsteknik givit. Biblioteket ansvarar för högskolans informationsspridning i web-miljön. Syftet har varit att presentera tillgängliga informationsresurser och att ställa dessa till direkt förfogande åt studenter, lärare, forskare och övrig personal.

Högskolans forskningsrapporter är idag tillgängliga på högskolans hemsida. Under 1997 är ambitionen att finna metoder för att i första hand få examensarbeten publicerade i denna lagringsform.

Bibliotekarierna deltar aktivt i olika undervisningsmoment. Under 1997 skall biblioteket ge poänggivande kurser/moment inom vissa utbildningar.

Professur i företagsekonomi

Ämnet företagsekonomi finns representerat vid Institutionen för datavetenskap och ekonomi (IDE) och verksamheten följer högskolans fokusering på tillämpad informationsteknologi, en inriktning som präglar såväl forskning som utbildning. Ambitionen är att kartlägga konsekvenserna av informationsteknologin inom företag, organisationer och samhälle. Företagsekonomerna är, liksom företrädare för sociologi och historia, engagerade inom det "informationsekonomiska forskningsprogrammet". I ämnet företagsekonomi finns två docenter i företagsekonomi, en professor i organisations- och arbetslivspsykologi, två ekonomie doktorer, en ekonomie licentiat och ett tiotal civilekonomer, varav flera är doktorander i företagsekonomi.

Ämnet företagsekonomi har magisterrättigheter och magisterutbildningen har en inriktning mot informationsekonomi. Antalet studenter på C-nivån är trettiosex och på D-nivån studerar ett tjugotal elever. Det finns åtta doktorander. Utbildningsåtagandet är således fortfarande jämförelsevis måttligt.

Högskolans målsättning är att vid sidan om den företagsekonomiska kompetensen också tillgodose ett utbildnings- och forskningsprogram som präglas av informationsteknologiska aspekter. Framställan avser därför en professur i företagsekonomi, särskilt informationsteknologi.

Den avgörande frågan är om en professur i företagsekonomi vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby skulle vitalisera utbildningen och forskningen i ämnet så att omvärldens uppenbart stora behov av företagsekonomisk, IT-orienterad kompetens på ett bättre sätt än nu skulle kunna tillgodoses. Enligt bedömningsgruppens mening är förutsättningarna härför tillräckligt goda att motivera bifall till ansökan.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i företagsekonomi, särskilt informationsteknologi.

Professur i arbetsvetenskap

Arbetsvetenskaplig forskning och utbildning bedrivs vid Institutionen för datavetenskap och ekonomi (IDE) och verksamheten koncentreras till användningen av informationsteknik. Ambitionen är att belysa "människors

faktiska användning av datorer och IT i ett konkret sammanhang”. Arbetsvetenskap som således definieras som ett tekniskt ämne är flervetenskapligt orienterat i den meningen att metoder och teorier emanerar ur såväl tekniska som samhällsvetenskapliga och humanistiska forskningsområden. Både forskningen och grundutbildningen bedrivs av en grupp som arbetar inom området Människor, datateknik och arbetsliv (MDA). Det finns ett nära samarbete med institutionens övriga ämnen, företagsekonomi och datalogi/datavetenskap. I ett magisterprogram integreras arbetsvetenskap och datalogi.

Bland de lärare som arbetar inom ämnet arbetsvetenskap finns en docent och teknologie doktor, ytterligare en teknologie doktor, en fil. lic. och fem lärare med grundexamen.

Antalet studenter på C-nivån är ett tjugotal och på D-nivån studerar också ett tjugotal elever. Det finns sex doktorander.

Även om forsknings- och utbildningsområdet är angeläget framstår inte behovet av en snar förstärkning som påtagligt, varför inrättandet av den aktuella professuren bör anstå.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i arbetsvetenskap.

Professur i fysisk planering

Verksamheten bedrivs vid Institutionen för fysisk planering och byggteknik. Fysisk planering representerar en flervetenskaplig, problemorienterad och praktisknära forskning och utbildning. Ambitionen är att kombinera teknisk kompetens vad avser fysisk planering med natur- och samhällsvetenskapliga perspektiv. Målsättningen är därvid bl.a. att medverka i en omvärdering av den fysiska planeringens roll så att miljöproblem i större utsträckning kan förebyggas. För att bygga upp en forskningsmiljö inom området vill högskolan upprätta nätverk både mellan högskolans institutioner och mellan Högskolan i Karlskrona/Ronneby och andra högskolor som har kompetens i ”planeringsämnen”.

Magisterexamensrätt har nyligen erhållits i fysisk planering.

Bland forskarna och lärarna inom ämnesområdet fysisk planering finns två docenter varav en är sociolog och biträdande professor och en teknisk doktor, en skoglig doktor och fyra arkitekter varav två tjänstgör som universitetslektorer. Det finns fyra universitetsadjunkter.

Från och med 1995 omfattar utbildningsprogrammet 180 p. och studietiden är 4 1/2 år och från höstterminen 1996 uppgår heltidsstudieplatserna per årskurs till fyrtiofem.

Bedömningsgruppen anser att forsknings- och utbildningsområdet är viktigt och i behov av den förnyelse som de aktuella verksamhetsplanerna indikerar, men att inrättandet av en professor i fysisk planering bör anstå i avvaktan på att verksamheten ytterligare konsolideras.

Förslag. Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges för närvarande inte rätt att inrätta en professor i fysisk planering.

Professur i engelska

De infrastrukturella förutsättningarna för de högre kurserna är förhållandevis goda. Bl.a. finns det relativt många datorplatser för de studerande. Grundutbildningen karakteriseras av en betydande satsning på IT-pedagogik. De befintliga biblioteksresurserna är ännu ganska blygsamma, men detta kompenseras i stor utsträckning med hjälp av fjärrlån och utnyttjande av elektroniska nätverk. Genom överföring av medel från ekonomiskt mer gynnade områden av högskolan har språkämnen relativt goda ekonomiska resurser för sin grundutbildning. Nationellt och internationellt samarbete bedrivs i olika former, bl.a. med Köpenhamns universitet och med universitet i en rad engelskspråkiga länder.

Engelska beräknas ha ca 20 D-studerande under 1997. Ämnet har tre doktorander inskrivna vid Lunds universitet. Det har en god uppsättning av lärare och forskare med vetenskaplig kompetens som väl motsvarar de flesta kriterier som härvidlag kan användas som mätinstrument: akademiska meriter, publicering av god kvalitet, externfinansierad forskning, nationella och internationella kontakter. En av lärarna är docent och biträdande professor och två har amerikansk PhD-examen. Möjligheter till kompetensutveckling finns. Högre seminarier bedrivs regelbundet.

Behovet av en professur motiveras dels av en strävan att förstärka möjligheterna för forskarutbildade lärare i engelska i landet, dels utifrån grundutbildningens behov av förstärkt forskningsanknytning. P.g.a. den starka lokala kompetensen i engelsk litteraturvetenskap önskar man sig en professur med sådan inriktning. Bedömningsgruppens allmänna ställningstagande har hittills varit att en ensam språkprofessur bör ha språkvetenskaplig inriktning, men goda skäl talar för att göra ett avsteg från denna princip i detta fall. Dels är den pedagogiska och vetenskapliga verksamheten vid institutionen av god kvalitet, dels kommer ett planerat samarbete med den närbelägna Högskolan i Växjö att ge båda högskolorna tillgång till handledare i engelska med såväl litteraturvetenskaplig som språkvetenskaplig kompetens.

Vår bedömning är att ämnet i de flesta avseenden väl motsvarar uppställda kriterier.

Förslag. Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i engelska.

Professur i tillämpad signalbehandling

Signalbehandling, med inriktning mot akustiska signaler, är ett dominerande profilområde vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby med verksamheten förlagd till den sistnämnda orten. Inom området är 23 personer verksamma varav sju med doktorsexamen och därav en docent och en biträdande professor samt ett tiotal doktorander. Forskning och utvecklingsarbete bedrivs i nära samarbete med det regionala, nationella och internationella näringslivet. Forskningsresultaten publiceras dels i den internationella litteraturen och dels genom aktivt deltagande i internationella konferenser. Under 1990-talet har fyra forskarstuderande avlagt doktorsexamen och sex stycken avlagt licentiatexamen inom området tillämpad signalbehandling. Verksamheten omsluter varje år totalt ca 17 miljoner kronor varav två tredjedelar är forskning/utveckling och resten grundutbildning.

Tillämpad signalbehandling undervisas dels inom kandidatprogrammen i datateknik och telekommunikation och dels i magisterprogrammet telekommunikation/signalbehandling. Till det sistnämnda programmet, som omfattar 180 poäng, antages årligen 25 studenter. Vidare fullgör årligen ett antal studenter från Lunds universitet sina examensarbeten vid högskolan.

Såväl forskningen som den högre grundutbildningen inom området tillämpad signalbehandling vid högskolan är av sådan omfattning att inrättandet av en professur är väl motiverad.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i tillämpad signalbehandling.

Professur i datalogi

Inom området datavetenskap vid Institutionen för datavetenskap och ekonomi i Ronneby anholder högskolan om inrättandet av professorer i datalogi, programvaruteknik och informatik. Området datalogi företräds av en professor och tre disputerade lärare. Sju doktorander registrerade vid Lunds Tekniska Högskola och en vid Linköpings universitet är knutna till verksamheten. Under 1995–96 har tre studerande avlagt doktorsexamen och tre licentiatexamen. Forskningen och utvecklingsarbetet inom programmet "Societies of Computation" bedrivs i nära samarbete med bl.a. det regionala näringslivet. Under den senaste tvåårsperioden har forskningsgruppen publicerat ett 30-tal artiklar i internationella media, framförallt i form av referee-behandlade konferensbidrag.

Undervisningen i datalogi är central för all lägre undervisning vid institutionen för datavetenskap och ekonomi. Inom den högre grundutbildningen har man i datalogi ca 20 studenter på C-nivå och lika många på D-nivå. Undervisning på D-nivå bedrivs för andra året.

Datalogin är av central betydelse för högskolans profilområde. Forskningen och den högre utbildningen är av sådan omfattning och kvalitet att de motiverar en professur inom området.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i datalogi.

Professur i programvaruteknik

Forskningsgruppen i programvaruteknik samarbetar nära med datalogin och består av två seniora forskare och två forskarstuderande. Forskningsgruppen publicerar internationellt och deltar aktivt i internationellt samarbete. Under 1966 har en licentiatexamen avlagts och tidigare under 1995 en doktorsexamen.

Det bedrivs en omfattande grundutbildning inom området programvaruteknik. På C-nivå har man under innevarande läsår 35 studenter och på D-nivå 22 stycken.

Forskningen inom området programvaruteknik är av begränsad omfattning beroende på forskningsgruppens ringa storlek. Forskningen bedrivs dock på internationell nivå. Om man beaktar dels det nära samarbetet med övrig datavetenskap vid institutionen och att denna är beroende av kunskap i programvaruteknik och dels omfånget av den högre undervisningen är inrättandet av en professur i ämnet motiverad.

Förslag. Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i programvaruteknik.

Professur i informatik

Forskningen inom området leds av en professor i medicinsk informatik till vilken är knuten en doktorand. Forskningen är av betydligt mindre omfattning än den inom de två övriga delgrenarna av datavetenskapen. Ett tiotal studenter studerar på C-nivå och inga på D-nivå.

Förslag. Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges för närvarande ej rätt att inrätta en professur i informatik.

Professur i strukturmekanik

Forskning i strukturmekanik vid högskolan har byggts upp av tre tekniska doktor. En av dem har nyligen lämnat högskolan för anställning i näringslivet. Två relativt nyanställda doktorer bedriver forskning inom strukturmekanik och till dessa är knutna två doktorander. Ytterligare en lektor skall tillsättas inom en nära framtid för att fylla den uppkomna vakansen. Forskningsgruppen är mycket aktiv och ambitiös. Den vetenskapliga publiceringen är emellertid ännu av ringa omfattning.

Högskolan i Karlskrona/Ronneby är den enda av de mindre och medelstora högskolorna som har magisterrättigheter i maskinteknik. Magisterprogrammet, som omfattar 160 poäng, ges detta läsår för första gången och med 13 studerande. Man planerar att göra magisterprogrammet till ett internationellt masterprogram och rekrytering till ett sådant pågår för närvarande.

Trots behovet i grundutbildningen bör inrättandet av en professur i strukturmekanik anstå tills det vakanta lektoratet har tillsatts och att den högre grundutbildningen har konsoliderats.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges för närvarande ej rätt att inrätta en professur i strukturmekanik.

Professur i teletrafiksystem

Vid institutionen för telekommunikation och matematik är tolv lärare, varav fyra disputerade, verksamma inom området teletrafiksystem. Detta är en av de största forskningsgrupperna inom området vid ett akademiskt lärosäte i landet. Fem forskarstuderande är knutna till institutionen. För att stödja området har regeringen avsatt 15 miljoner kronor för en forskarskola gemensam för Mitthögskolan, Tekniska högskolan och Högskolan i Karlskrona/Ronneby. Cirka en tredjedel av medlen beräknas allokeras till den sistnämnda högskolan. Detta innebär att ytterligare fem-sex forskarstuderande och en lektor kommer att knytas till verksamheten. Forskningsgruppen har ett omfattande internationellt nätverk och en omfattande internationell publicering. Institutionen har arrangerat en sommarskola i höghastighetsnät.

Inom magisterprogrammet bedrivs undervisning på C-nivå med ungefär 35 studenter och på D-nivå med 25 studenter. För läsåret 97/98 planeras en avsevärd ökning av antalet studenter på dessa nivåer.

Förslag: Högskolan i Karlskrona/Ronneby ges rätt att inrätta en professur i teletrafiksystem.

Stockholm den 28 november 1996

För bedömningsgruppen

Madeleine Leijonhufvud

Högskolan i Örebro

Ansökan från Högskolan i Örebro om rätt att inrätta en professur i ämnet omvårdnadsforskning

Högskoleverket har till bedömningsgruppen överlämnat en framställan från Högskolan i Örebro om rätt att inrätta en professur i omvårdnadsforskning.

Bedömningsgruppen har i en tidigare bedömning tagit del av en omfattande dokumentation om Högskolan i Örebro. I detta sammanhang besökte gruppen högskolan den 11 och 12 januari 1996 och träffade bl.a. högskolans ledning. Inför den nu aktuella ansökan har bedömningsgruppen tagit del av dokumentation rörande Institutionen för vårdvetenskap och omsorg (IVO) vid Högskolan i Örebro. Gruppen träffade den 19 februari 1997 ämnesrepresentanter från IVO vid ett möte på Högskoleverket.

Efter en beskrivning av IVO följer här nedan bedömningsgruppens överväganden och förslag till beslut.

Beskrivning

För en allmän beskrivning av Högskolan i Örebro hänvisas till den tidigare bedömningen (Högskoleverkets regnr 65-320-95).

Den 1 juli 1995 överfördes Vårdhögskolan i Örebro till Högskolan i Örebro. Vårdhögskolan förstatligades i den meningen att högskolan övertog personal och materiella resurser och förhyr lokaler – belägna på campus – till utbildningen. Organisatoriskt omvandlades därmed Vårdhögskolan till en institution inom högskolan, Institutionen för vårdvetenskap och omsorg. Landstinget är idag uppdragsgivare för utbildningen. Institutionen är direkt underställd högskolans styrelse och rektor och leds av en prefekt, som utses av rektor. Ett viktigt motiv för integrationen var den kvalitativa utvecklingen av utbildningarna samt att en rad samverkansmöjligheter med andra delar av högskolan kunde tas till vara. Högskolan har inom flera av sina institutioner områden och verksamhet med relevans för IVO och vice versa.

Forskningsverksamheten har tidigare ägt rum dels inom Vårdhögskolan, dels inom Centrum för omvårdnadsvetenskap som bildades på initiativ av Landstinget i Örebro län 1988. Vid detta tillfälle inrättades även, i samarbete med Uppsala Universitet, en professur i omvårdnadsvetenskap. Tjänsten tillsattes dock aldrig p.g.a. brist på kompetenta sökande. Avtalet med Uppsala universitet har löpt ut. Högskolan önskar nu istället att själv få rätt att inrätta tjänsten.

IVO har idag ca 1 000 studenter varav hälften läser omvårdnadsvetenskap. Det är framför allt i sjuksköterskeutbildningen som ämnet är centralt. Ämnet omvårdnadsvetenskap vid Högskolan i Örebro omfattar nivån 0-60 poäng och är huvudämne för kandidatexamen. Det finns idag ett 60-tal studenter på nivån 41-60 poäng. Dessutom ges en kurs på 61-80 poäng i samarbete med Linköping. IVO har påbörjat en kursplan för att själva kunna ge D-kursen. Denna skall behandlas i högskolans styrelse till sommaren. Ämnet erbjuder en alternativ karriärväg för de studenter som avlägger en kandidatexamen i ämnet, vid sidan av sjuksköterskeyrket. Likaså erbjuder ämnet möjligheter för yrkesverksamma sjuksköterskor och andra att få en vidareutbildning.

Vid IVO finns idag totalt ca 15 disputerade lärare, varav en är docent och en biträdande professor samt ca 20 doktorander. I ämnet omvårdnadsvetenskap finns det 4 disputerade lärare och 7-8 doktorander. Samarbete äger rum med läkare/forskare på Regionsjukhuset i Örebro liksom med forskare vid olika universitet. Lärarna vid institutionen fungerar ofta som biträdande handledare för doktorander som genomgår forskarutbildning vid olika fakulteter i landet. Flera av forskarna uppbär externa forskningsmedel bl.a. från SFR och Vårdalstiftelsen.

Vid IVO förekommer ett visst studentutbyte inom NORDPLUS liksom SOKRATES och ERASMUS. Lärarna vid IVO har vissa internationella kontakter bl.a. ett kontinuerligt samarbete med forskare i Kalifornien, Texas och England. IVO ingår i högskolans satsning på en ökad internationalisering.

Kraven ökar i sjuksköterskeyrket, bl.a. efterfrågas i högre grad ett kritiskt förhållningssätt till kunskapen och förmåga att utveckla kunskap. Detta måste emellertid balanseras mot de centrala hantverksmässiga färdigheterna i yrket. Teori och praktik måste alltid följas åt. Genom ett nära samarbete med Regionsjukhuset i Örebro, som dels behöver tillgång till fortbildning

i form av forskningsbaserad kunskapsutveckling, dels erbjuder en miljö för forskningsprojekt direkt ute i vården, strävar IVO efter att upprätthålla balansen mellan praktik och teori.

Beträffande ämnesbeskrivningen för tjänsten anför Högskolan i Örebro att den sökta professuren i omvårdnadsforskning är central inom ett av högskolans planerade profilmråden, nämligen "Vård och hälsa". Samarbeta äger rum kring detta tema inom högskolan med andra institutioner bl.a. Institutionen för idrott och hälsa. Ämnet har även nära beröringspunkter med socialt arbete och sociologi.

En nisch för IVO är att utveckla kunskaper om "Människors nya villkor i dramatiska situationer". Utsatthet är ett centralt analytiskt begrepp i den kunskapsutveckling som pågår vid IVO. Centralt för professurens ämnesbeskrivning är utveckling av termer och begrepp inom omvårdnadsämnet och frågor om människor i utsatta situationer, integritet, människors möten, nya livsvillkor och etik.

Ämnet har växt fram från olika håll vilket medfört att det fått olika inriktningar vid respektive universitetsinstitution. I en internationell jämförelse framstår den svenska och nordiska utvecklingen av ämnet som mer inriktad mot "caring" med en bredare tvärvetenskaplig bas än vad som ofta är fallet i andra länder där ämnet fått en snävare inriktning mot "nursing". Internationella tidskrifter heter ofta "nursing" med olika tillägg och inriktningar. Likaså heter ofta skolor utomlands "School of nursing". Det svenska "omvårdnadsforskning" översätts dock företrädesvis till Caring Science.

Bedömningsgruppens överväganden

Gruppens överväganden utgår från de kriterier som finns angivna i promemorian Kriterier för inrättande av professorer (1996-03-28 se Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R, bilaga 2). Enligt denna PM är det två kriterier som ligger till grund för bedömningen. Det ena är grundutbildningens behov av en förstärkt forskningsanknytning genom en professor. Det andra är kvaliteten i den befintliga forskningsverksamheten.

Beträffande grundutbildningens behov av forskningsanknytning har bedömningsgruppen fäst avseende vid vilken ämnesfördjupning som finns i det aktuella ämnet. Ett centralt kriterium är om undervisning ges på nivån

41-80 poäng (dvs C- och D-kurser) i det aktuella ämnet. Avseende fästs även vid antalet studenter i det aktuella ämnet, på den nivå, vid högskolan.

Beträffande vetenskaplig kvalitet, omfattning och miljö är det främst lärarnas kompetens i det aktuella ämnet som utgör det centrala kriteriet. Det handlar om deras akademiska meritering, vetenskapliga publicering, möjligheter till kompetensutveckling, nationella och internationella kontakter och nätverk.

Bedömningsgruppens kriterier har i huvudsak utvecklats för att ligga till grund för provningar av professorer vid mindre och medelstora högskolor med utbildningar som följer ett mönster från utbildningar inom humanistiska, samhällsvetenskapliga, naturvetenskapliga och tekniska fakulteter. Utbildningarna vid Institutionen för vård och omsorg vid Högskolan i Örebro avviker delvis från detta mönster. Detta medför att bedömningen även bör ske i ett annat perspektiv. Den sökta professuren ligger i skärningen mellan samhällsvetenskaplig fakultet och medicinsk fakultet. Utbildning i ämnet ges dels i flertalet vårdutbildningar (yrkesutbildningar), dels som separat ämne för kandidatexamen.

Som framgår av ansökan ges en kurs på nivån 61-80 poäng i samarbete med Linköpings universitet. IVO utvecklar parallellt en egen kurs på denna nivå för att kunna ge den i egen regi. Kursplanen skall behandlas i högskolans styrelse till sommaren. För att få utfärda magisterexamen i ämnet omvårdnadsforskning krävs dessutom ett beslut från Högskoleverket. Ansökan uppfyller därför inte kriteriet på att högskolan skall ha magisterexamensrätt i det sökta ämnet.

Men som framgår av framställan från Högskolan i Örebro genomsyrar ämnet omvårdnadsforskning flera centrala yrkesutbildningar vid högskolan. Det är framför allt inom sjuksköterskeutbildningen som ämnet är av stor betydelse. Med avseende på det stora behovet av att öka högskolemässigheten i vårdutbildningarna väger därför grundutbildningens behov av forskningssanknytning tungt i bedömningen.

Beträffande kriterier för vetenskaplig kvalitet, omfattning och miljö kan bedömningen följa de kriterier som bedömningsgruppen angivit i sin PM. Av de 15 disputerade lärarna vid IVO, varav en är docent och en biträdande professor, är det fyra som disputerat i ämnet omvårdnadsvetenskap. Den

sammantagna vetenskapliga publiceringen är begränsad liksom de nationella och internationella nätverket. I sammanhanget bör dock beaktas att ämnet är ungt vilket medför att den sammantagna forskningsvolymen och de internationella nätverken är begränsade.

Den nuvarande lärargruppen, som således ingår i en vidare forskarkrets vid IVO, bör kunna bilda en forskningsmiljö kring en tillträdande professor. En aktiv seminarieverksamhet är etablerad liksom ett aktivt samarbete med vårdpersonal och forskarkompetenta personer vid Regionsjukhuset i Örebro. Även samverkan med andra forskningsmiljöer inom högskolan talar för detta. En professur i ämnet kan förväntas bidra till att definiera ämnets kärna och förtydliga dess gränser. En professur skulle även kunna stärka och utveckla såväl de nationella som internationella nätverken. Det senare är av stor betydelse för ämnets fortsatta utveckling.

Bedömningsgruppens förslag

Högskolan i Örebro ges rätt att inrätta en professur i ämnet omvårdnadsforskning.

Stockholm den 7 mars 1997

För bedömningsgruppen

Madeleine Leijonhufvud

Idrottshögskolan

Bedömning av ansökan från Idrottshögskolan om rätt att inrätta en professur i ämnet rörelselära med inriktning mot idrott

Högskoleverket har till bedömningsgruppen överlämnat en framställan från Idrottshögskolan om rätt att inrätta en professur i rörelselära med inriktning mot idrott.

Bedömningsgruppen har tagit del av en omfattande dokumentation om högskolan, särskilt rörande det ämne ansökan avser. Gruppen har vidare gjort ett besök vid Idrottshögskolan den 13 juni 1996 och träffat högskolans ledning samt företrädare för lärare och forskare. Gruppen gjorde även rundvandring i undervisningslokaler, laboratorier och bibliotek.

Efter en allmän beskrivning av högskolan följer här nedan bedömningsgruppens överväganden och förslag till beslut.

Allmän beskrivning

Studenter

Vid Idrottshögskolan genomfördes läsåret 94/95 441 helårsprestationer. Under samma läsår tog 96 studenter grundläggande examina vid högskolan.

Hösten 1993 inrättade Idrottshögskolan fyra doktorandtjänster och sex amanuens tjänster med syfte att stärka det nätverk av forskande högskolor i Stockholmsområdet som Idrottshögskolan samarbetar med. Högskolan ville även öka rekryteringen till forskarutbildningen. Tjänsterna är besatta med forskarstuderande som dels har en institutionsanknytning och handledning vid Idrottshögskolan, dels en institutionsanknytning och i förekommande fall handledning vid institutioner vid Karolinska institutet, Stockholms universitet eller Lärarhögskolan.

Examensrättigheter

Idrottshögskolan har examensrätt för högskoleexamen om minst 80 poäng. Vidare har högskolan examensrätt för yrkesexamen som idrottslärare, 120 poäng.

Idrottshögskolan ger följande utbildningsprogram:

- Hälsopedagogutbildning, 120 poäng, högskoleexamen
- Idrott, 80 poäng, högskoleexamen
- Idrottslärarutbildning, 120 poäng, yrkesexamen
- Specialidrottstränar-/lärarutbildning, 80/140 poäng, högskoleexamen/yrkesexamen.
- Specialidrottstränarutbildningen erbjuds dels som ett 80-poängsprogram, dels som ett 140-poängsprogram. Det senare med möjlighet att komplettera med den pedagogiska delen i idrottslärarexamen och därvid få en examen på 140 poäng.
- Dessutom ansvarar Idrottshögskolan för idrottsdelen i grundskollärarutbildningen 4–9, idrott och annat ämne. Därutöver utbildas också blivande förskollärare i lek, idrott och rörelse. Fristående kurser utanför programmen förekommer också, bl.a. som vidareutbildning för idrottslärare och sjukgymnaster m.fl.

Bibliotek

Idrottshögskolans bibliotek speglar den svenska gymnastikens och idrottens historia. Redan Per Henrik Ling, grundare av Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet år 1813, började med hjälp av inkomster från den gymnastiska verksamheten bygga upp ett bibliotek med litteratur i anatomi, fysiologi, gymnastik och fäktning.

Sverige saknar ett ansvarsbibliotek för idrott. Idrottshögskolan känner som specialbibliotek ett nationellt ansvar och eftersträvar att bevaka litteraturutgivningen inom ämnesområdet. De huvudsakliga inköpsområdena är anatomi, fysiologi, idrottsmedicin, friskvård, idrottshistoria, pedagogik, psykologi och sociologi. I samarbete med Riksidrottsförbundet bygger Idrottshögskolan en svensk referensdatabas vars syfte är att innehålla det som publiceras inom det tvärvetenskapliga ämnet idrott, däribland även rapporter och uppsatser från Riksidrottsförbundet och universitet och högskolor. Biblioteket prenumererar på 200 svenska och internationella specialtidsskrifter.

Biblioteket är aktivt engagerat i samarbete med idrottsbibliotek i Norden genom NORSIB (Nordisk samarbetskomité för idrottsbibliotek), samt

aktiv medlem i IASI (International Association for Sports Information). I IASI samverkar 35 länders idrottsdokumentationscentraler.

Personalen består av två bibliotekarier/dokumentalister och en fackutbildad biblioteksassistent. Bibliotekets personal undervisar i informationssökning och deltar i undervisningen i forskningsmetodik inför studenternas examensarbeten. Biblioteket utför litteratursökningar on-line i svenska och internationella databaser samt är uppkopplat mot Internet. För samtliga läntagare finns flera databaser på CD-ROM. Biblioteket är öppet 09.00-17.30 under läsåret.

Lokaler och laboratorier

Verksamheten äger rum i Idrottshögskolans lokaler på Lidingövägen i Stockholm. Dessa byggnader är av äldre typ och delvis byggda för andra ändamål. Men trots detta förefaller undervisningslokaler och laboratorier att vara ändamålsenliga.

Lärare

Vid Idrottshögskolan finns sex högskolelektorer med följande inriktning:

- Biomekanik, fil. dr, docent
- Fysiologi, tekn. dr, docent
- Idrottens metodik, dr medicinsk vetenskap
- Beteendevetenskap med inriktning på ledarskap och vuxenpedagogik, fil. dr
- Pedagogik, fil. lic.
- Pedagogik med inriktning mot idrottspedagogik, fil. dr.

Ett lektorat i näringsfysiologi med inriktning mot idrott och hälsa är under tillsättning.

Av de 28 personer som idag är tillsvidareanställda eller vikarier som högskoleadjunkter har två disputerat och två avlagt lic-examen. Högskoleadjunkterna är som regel gymnastikdirektörer/idrottslärare, några har läkarexamen, en har avlagt psykologexamen, en är civilingenjör.

Vid Idrottshögskolan är tre personer projektanställda som forskarassistent en i neurofysiologi, särskilt motorisk kontroll (dr med. vet.), en i kroppsarbetets biokemi (dr med. vet.) och en i pedagogik, särskilt idrottspedagogik (fil. dr). Vid högskolan finns dessutom tio amanuenser anställda. Fem av dessa befinner sig i forskarutbildning, en disputerade hösten 1995 och en

våren 1996, fyra meriterar sig för att bli antagna till forskarutbildning. Sex av amanuenserna har sin inriktning mot humanbiologi, tre mot pedagogik och en mot historia.

Tre professorer med inriktning på fysiologi vid Karolinska institutet har viss del av sin tjänstgöring förlagd till Idrottshögskolan. Också professorn i idrottspedagogik vid Lärarhögskolan har en del av sin verksamhet förlagd till Idrottshögskolan. Professorn i idrottshistoria vid Stockholms universitet tjänstgör på deltid vid Idrottshögskolan enligt överenskommelse med Stockholms universitet.

I ämnet för den sökta professuren, rörelselära med inriktning mot idrott, finns vid Idrottshögskolan fem disputerade lärare och en licentiat samt fyra doktorander. Tre av doktoranderna är adjunkter och en innehar en doktorandtjänst vid Idrottshögskolan. Två nytexaminerade idrottslärare (amanuenser) meriterar sig för antagning till forskarutbildning. Forskningsmässigt är dessa personer organiserade i Laboratoriet för biomekanik och motorisk kontroll och samverkar i forskningen med Karolinska institutet.

I samtliga fyra utbildningsprogram som ges vid Idrottshögskolan ingår humanbiologi, 20 poäng. Det är främst inom detta ämne som studenterna kommer i kontakt med lärarna i rörelselära och deras forskning. Men forskarna vid Laboratoriet för biomekanik och motorisk kontroll medverkar även i andra utbildningsmoment eftersom ämnet utgör basen för utbildningen vid Idrottshögskolan. Dessa lärare undervisar i anatomi, biomekanik och motorisk kontroll, ergonomi och träningslära. Dessutom ges tillvalskurser i idrottsmekanik, idrottsmedicin och humanbiologiska mätmetoder. Lärarna svarar även för en återkommande 10-poängskurs i biomekanik respektive en 20-poängskurs i biomekanik och neuromotorisk kontroll för idrottslärare och sjukgymnaster m.fl. Lärarna fungerar även som handledare för examensarbeten vid Idrottshögskolan (många tillämpade idrottsforskningsprojekt startar på detta sätt) och som föreläsare på kurser vid andra högskolor samt inom idrotts- och arbetsliv.

Forskning i rörelselära med inriktning mot idrott

Idrottshögskolans styrelse har fastställt följande ämnesbeskrivning för professuren i rörelselära med inriktning mot idrott:

”Ämnesområdet omfattar beskrivning och analys av människans rörelseapparat och rörelser och innefattar integrerad kunskap om neuromuskulär funktion och mekanik. Målet är att förstå styrningen av människans rörelser med inriktning mot idrott i vid bemärkelse. Det gäller samverkan mellan de inre och yttre krafter, som bestämmer rörelsernas utformning samt de belastningar som därvid uppstår på olika kroppsstrukturer. Därigenom skapas förutsättningar för optimering av rörelsetekniken i olika idrottsgrenar, liksom i arbetsteknik i allmänhet. Kvantifiering av rörelseparametrar och kraftpåkänningar inriktas såväl på skadeprevention som prestationsökning. Vidare omfattar ämnet även kartläggning av motorisk utveckling och inlärning samt studier av teknik- och styrketräning med tillämpningar även inom prevention och rehabilitering.”

Den sökta professurens ämnesområde, rörelselära med inriktning mot idrott, är centralt för Idrottshögskolans hela verksamhet. Rörelselära genomsyrar alla utbildningsprogram vid högskolan. Ämnet utgör därför basen för många kursmoment. Det går inte att isolera antalet kurspoäng specifikt till en kurs. Av den internationella utvärdering som Idrottshögskolan deltog i 1994 framgår att ”Motor skills” omfattar ca 45 procent av kursinnehållet det första året på idrottslärarytbildningen och att ”Natural science, including training and movement” omfattar ca 24 procent av den andra årskursen. Dessutom tillkommer ett kortare avsnitt i vetenskaplig metod.

Vid Idrottshögskolan, och i det nätverk av forskning och forskarutbildning som etablerats med Karolinska institutet, Lärarhögskolan och Stockholms universitet, deltar närmare 40 personer med anställning vid Idrottshögskolan eller med nära anknytning till Idrottshögskolan. Områden för forskning är beteendevetenskap, humaniora och humanbiologi. Mest omfattande är forskningen inom det humanbiologiska området med inriktningarna fysiologi respektive biomekanik och motorisk kontroll. Idrottshögskolan samarbetar även med andra forskningsinstitutioner i Sverige.

Den medicinska fakultetens vid Karolinska institutet verksamhetsområde omfattar även Idrottshögskolan (bilaga 2, högskoleförordningen). Avsikten är att fakultetsmässigt knyta den sökta professuren i rörelselära med inriktning mot idrott till den medicinska fakulteten vid KI.

Forskningen inom humanbiologi vid Idrottshögskolan har fått en stark profil mot rörelselära med inriktning mot idrott. Forskningen äger som nämnts rum vid Idrottshögskolans laboratorium för biomekanik och motorisk kontroll. Idrottshögskolan kan ses som ett nationellt centrum för forskning med den inriktningen. Under 1990-talet har fem personer disputerat inom ämnet vid Karolinska institutet men med Idrottshögskolan som bas. Av dessa är tre numera anställda som lärare vid Idrottshögskolan.

I övriga landet finns verksamhet av liknande slag, delvis inriktad mot idrott men i första hand mot ergonomi, rehabilitering, ortopedi, traumatologi m.m. Forskning av denna typ bedrivs vid samtliga universitet i landet.

Internationellt är rörelselära med inriktning mot idrott ett etablerat ämne, vanligtvis under beteckningen Kinesiology, Biomechanics eller Human Movement Science, med egna avdelningar/institutioner vid alla större universitet och högskolor med idrottsliga utbildningar. Professurer i ämnet finns exempelvis vid idrottshögskolorna (motsvarande) i samtliga tre nordiska grannländer.

Idrottshögskolan deltar även i internationellt forskningssamarbete med en rad länder, bl.a. Australien, Danmark, Grekland, Japan, Kanada, Nederländerna, Norge, USA och Österrike. Detta forskningssamarbete yttar sig bl.a. genom att utländska gästforskare frekvent vistas vid Idrottshögskolan. Det internationella forskningsutbytet visar sig även i en internationell publicering av vetenskapliga rapporter.

Policy

Idrottshögskolan inrättades den 1 juli 1992 med uppdrag att bedriva grundläggande utbildning i idrott för skolans, idrottsrörelsens och andra avnämares behov. Verksamheten vid Idrottshögskolan är dock betydligt äldre, vissa delar daterar sig till 1800-talet och Per Henrik Ling som anfader.

Idrottshögskolan definierar idrott som all fysisk aktivitet genomförd med målet att främja fysisk och psykisk hälsa, rekreation, tävlingsprestation och estetisk upplevelse. Syftet med utbildningen är därför att studenterna skall se fysisk aktivitet, inte som ett mål i sig, utan i ett bredare hälsoperspektiv. Ämnet rörelselära är centralt i det sammanhanget. Den grundläggande idén för utbildningen vid Idrottshögskolan är att den skall bygga på vetenskaplig grund. Högskolans ledning ser det därför som mycket centralt och strategiskt

betydelsefullt att kunna bygga upp forskningsresurser kring några professorer, den första i rörelselära.

Idrottshögskolan ledning menar att det nätverk, som beskrivits ovan, är en stor tillgång för Idrottshögskolan. Men ledningen hävdar samtidigt att Idrottshögskolans egna forskningsaktiviteter måste stärkas och konsolideras. Det uppfattas som en klar brist för Sverige att landets enda fackhögskola med inriktning på idrott saknar fasta forskningsresurser i form av t.ex. professorer. Forskningsverksamhet vid Idrottshögskolan bör ses som ett komplement till universitets- och högskoleforskningen i övrigt om idrott. Ledningen menar att det krävs en egen forskningsverksamhet, med professorer, för utbildningens kvalitet och för lärarnas möjligheter att både undervisa och forska. En liten fackhögskola behöver även denna bas för att på ett rimligt sätt kunna rekrytera och behålla kvalificerade lärare. Basen behövs vidare för att ge Idrottshögskolan rimliga förutsättningar att fungera som "motor" i det forskningsnätverk som högskolan är aktivt i. Man vill bl.a. påverka det internationella utvecklings- och forskningsarbetet inom idrottens område.

Bedömningsgruppens överväganden

Gruppens överväganden utgår från de kriterier som finns angivna i promemorian Kriterier för inrättande av professorer (1996-03-28). Enligt denna PM är det två kriterier som ligger till grund för bedömningen. Det ena är grundutbildningens behov av en förstärkt forskningsanknytning genom en professur. Det andra är kvaliteten i den befintliga forskningsverksamheten.

Beträffande grundutbildningens behov av forskningsanknytning har bedömningsgruppen fäst avseende vid vilken ämnesfördjupning som finns i det aktuella ämnet. Ett centralt kriterium är om undervisning ges på nivån 41–80 poäng (dvs C- och D-kurser) i det aktuella ämnet. Avseende fästs även vid antalet studenter i det aktuella ämnet, på den nivån, vid högskolan.

Beträffande vetenskaplig kvalitet, omfattning och miljö är det främst lärarnas kompetens i det aktuella ämnet som utgör det centrala kriteriet. Det handlar om deras akademiska meritering, vetenskaplig publicering, möjligheter till kompetensutveckling, nationella och internationella kontakter och nätverk.

Bedömningsgruppens kriterier har i huvudsak utvecklats för att ligga till grund för provningar av professurer vid mindre och medelstora högskolor med utbildningar som följer ett mönster från utbildningar inom humanistiska, samhällsvetenskapliga och tekniska, naturvetenskapliga fakulteter. Utbildningarna vid Idrottshögskolan avviker från detta mönster vilket medför att bedömningen bör ske i ett annat perspektiv.

Det är framför allt kravet på ämnesfördjupning på nivån 61–80 poäng som bör revideras. Som framgått av framställan från Idrottshögskolan om en professur i rörelselära med inriktning mot idrott genomsyrar detta ämne alla utbildningsprogram vid högskolan. Det innebär att utbildningen ges i ett perspektiv där inte endast den idrottsliga prestationen står i centrum, utan studenterna skall ges en djupare förståelse av hur olika idrottsaktiviteter påverkar människokroppen och dess rörelseförmåga. Den idrottsliga aktiviteten sätts in i ett bredare hälsoperspektiv.

Det är, som framgått ovan, svårt att i poängtal ange omfattningen i antal kurspoäng i grundutbildningen inom ämnet. Med beaktande av att samtliga studenter vid Idrottshögskolan, direkt och i betydande omfattning, tar del av undervisningen i ämnet rörelselära måste ämnet bedömas som mycket centralt för den utbildning som sker vid högskolan. Bedömningsgruppen anser att det finns ett stort behov i grundutbildningen av en professur i det sökta ämnet.

Beträffande kriterier för vetenskaplig kvalitet, omfattning och miljö kan bedömningen följa de kriterier som bedömningsgruppen angivit i sin PM. Lärarnas kompetens vid laboratoriet för biomekanik och motorisk kontroll fyller väl de krav som bedömningsgruppen ställer. Det finns redan idag en grupp vetenskapligt kompetenta lärare verksamma i ämnet som kan erbjuda en tillträdande professor en bra forskningsmiljö. Dessa lärare har en omfattande vetenskaplig publicering, inte minst internationellt. Det nationella kontaktnätet, speciellt det nära samarbete Idrottshögskolan har med andra forskningsinstitutioner lokalt i Stockholm, talar för en dynamisk forskningsmiljö. Likaså borgan det internationella kontaktnätet, förekomsten av gästprofessorer, etc. för en bra vetenskaplig miljö vid Idrottshögskolan.

Bedömningsgruppens förslag

Idrottshögskolan ges rätt att inrätta en professur i rörelselära med inriktning mot idrott.

Stockholm den 5 september 1996

För bedömningsgruppen

Madeleine Leijonhufvud

Mitthögskolan

Bedömning av ansökan från Mitthögskolan om rätt att få inrätta professorer

Högskoleverket har till bedömningsgruppen överlämnat en framställning från Mitthögskolan om rätt att inrätta professorer. Ansökan omfattade vid ansökningstillfället 22 professorer (ansökan från Mitthögskolan 1996-04-24). Vid bedömningsgruppens besök vid Mitthögskolan befanns dock ansökan totalt omfatta 31 professorer i följande ämnen.

Inom det samhällsvetenskapliga och humanistiska områdena söker högskolan professorer i följande magisterämnena:

- företagsekonomi (2 st)
- nationalekonomi
- psykologi
- sociologi
- socialt arbete
- statskunskap
- informatik
- historia.

Inom det naturvetenskapligt/tekniska områdena söker högskolan professorer i följande magisterämnena:

- matematik
- elektronik (4 st).

Dessutom ansöker högskolan om att få inrätta en professur i journalistik.

Inom de av högskolan utvalda utvecklingsområdena anholder högskolan om att få inrätta professorer enligt följande.

Inom det naturvetenskapligt/tekniska områdena:

- kemiteknik (högutbytesmassateknik)
- ekoteknik (2 st)
- maskinteknik (4 st).

Inom det samhällsvetenskapliga och humanistiska områdena:

- arkiv- och informationsvetenskap
- miljöekonomi (nationalekonomi)
- mänskliga resurser (sociologi)
- pedagogik, särskilt nätverkspedagogik
- politisk kommunikation
- regional utveckling (statskunskap)
- socialförsäkringsforskning
- turismvetenskap
- folkhälsovetenskap.

Bedömningsgruppen har tagit del av en omfattande dokumentation om högskolan, särskilt rörande de ämnen ansökan avser. Gruppen har vidare gjort ett besök vid högskolan den 1 och 2 oktober 1996 och träffat företrädare för högskolans ledning, lärare och forskare inom de aktuella ämnesområdena samt studenter.

Efter en allmän beskrivning av högskolan följer här nedan bedömningsgruppens kommentarer och förslag till beslut.

Allmän beskrivning

Studenter

Mitthögskolan har ca 11 500 studenter, varav ca 3 000 i distansutbildning. Omräknat i helårsstudenter blir det ca 8 000 studenter.

Ca 50 procent av studenterna kommer från den egna regionen.

Utbildningen äger i huvudsak rum vid högskolans anläggningar i Sundsvall, Härnösand och Östersund.

Vid högskolan finns dessutom ca 140 doktorander knutna till olika universitetsinstitutioner.

Magisterexamen

Högskolan har magisterexamensrätt i följande ämnen:

Företagsekonomi, nationalekonomi, medie- och kommunikationsvetenskap, psykologi, socialt arbete, sociologi, statskunskap, historia, systemvetenskap/ ADB, kemi, elektroteknik, matematik/tillämpad matematik.

Lärare

Vid högskolan finns ca 400 lärare, av vilka ca 120 har avlagt doktorsexamen eller gammal licentiatexamen, dessa utgör 30 procent av lärarkåren. Därutöver har ett 20-tal lärare ny licentiatexamen.

Högskolan har tre adjungerade professorer i ämnena forskningsinformation, kulturgeografi/turismvetenskap och systemanalys.

Vid högskolan finns professorer i följande ämnen:

- Mitthögskolan har i beslut från Höskoleverket (Regnr 65-1162-95, 1996-08-14) medgivits rätt att inrätta en professur i organisk kemi.
- Journalistik. Denna tjänst är inrättad vid Umeå universitet med 80 procents tjänstgöring vid Mitthögskolan.
- Matematik. Denna tjänst är under tillsättning. Tjänsten är inrättad vid Umeå universitet med 50 procents tjänstgöring vid Mitthögskolan.
- Informatik. Denna tjänst är under utlysning. Tjänsten är inrättad vid Umeå universitet med 80 procents tjänstgöring vid Mitthögskolan.
- Dessutom har Mitthögskolan genom kontrakt knutit två professorer till högskolan för vissa uppgifter. Det är en professor i fasta tillståndets elektronik och en statskunskap.

Policy

I den fördjupade anslagsframställningen från Mitthögskolan föreslås 23 professorer inrättade inom perioden, dvs. fram till 1999. Mitthögskolan önskar i första hand inrätta professorer i flera av högskolans magisterämnen. Dessutom söker högskolan professorer i några av de tvärvetenskapliga områden som identifierats som speciellt intressanta utvecklingsområden för Mitthögskolans forskning, bl.a. inom nischerna "skogen som resurs" och "nätverksarbete".

Mitthögskolan vill utveckla tre profilområden för såväl forskning som utbildning. Dessa är naturresurser, mänskliga resurser och kommunikation. Ambitionen är att utveckla tvärvetenskapliga forskningsmiljöer. Mitthögskolan avser att göra riktade satsningar på områden utanför den traditionella akademiska forskningen.

Beträffande utvecklingsområdena menar högskolan att dessa bör bedömas efter andra kriterier än de som ligger till grund för bedömningen av etablerade ämnen. Högskolan anför fyra kriterier för dessa bedömningar, nämligen; (1) samhällsbehov – med speciell hänsyn till de regionala behoven,

(2) långsiktighet och uthållighet – avseende bl.a. – intressenternas finansieringsförmåga, (3) behov av forskningsansats för fortsatt utveckling av området, (4) Mitthögskolans speciella förutsättningar.

Professurer i företagsekonomi

Ämnet företagsekonomi finns representerat vid Institutionen för mänskliga resurser, affärsutveckling och miljö (MAM) och vid Institutionen för företags- och förvaltningsutveckling (FOF). Båda tillhör Sektorn ledarskap och lärande och det är inom detta område som disciplinen har sin tyngdpunkt. Dessutom är ämnet representerat vid Institutionen för turismvetenskap (TUR) och vid Institutionen för teknik och resurshushållning (TER).

Det finns trettiofyra lärare i företagsekonomi och tjuogoåttan av dessa arbetar inom Sektorn ledarskap och lärande. Bland de heltidsanställda lärarna finns sex disputerade lärare (en är under tillsättning) och en med gammal licentiatexamen. Därutöver har två lärare ny licentiatexamen. F.n. tjänstgör en gästprofessor på 20 %. Det finns inte mindre än tjugotvå adjunkter med grundexamen.

Utbildningsåtagandet på C- och D-nivåerna är mycket omfattande och 1995/96 fanns totalt närmare trehundra studerande på C-nivån och ca etthundratjugo studenter på D-nivån. Vidare finns sjutton forskarstuderande som är knutna till forskarutbildningen i Göteborg, Stockholm, Uppsala, Umeå och Helsingfors.

Framställan avser två professurer i företagsekonomi, en med inriktning mot affärsutveckling och livslångt lärande i företag med betoning på mänskliga resurser och en mot lokal utveckling och entreprenöriellt företagande med betoning på utveckling av regionens näringsliv.

Det är uppenbart att den vetenskapliga kompetensen behöver stärkas i ämnet företagsekonomi, inte minst mot bakgrund av de stora åtagandena på C- och D-nivåerna. Den avgörande frågan är om en sådan utveckling bäst främjas genom inrättandet av en professur. Enligt bedömningsgruppens mening är den f.n. mest angelägna uppgiften att öka antalet disputerade lärare, liksom antalet lektorer med docentkompetens. Vid en sammanvägning finner dock bedömningsgruppen att ansökan om en professur bör bifallas.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i företagsekonomi.

Professurer i nationalekonomi

Vid institutionen för mänskliga resurser, affärsutveckling och miljö bedrivs ett flertal projekt med miljöekonomisk profil, men utbildningsinsatser förekommer även inom flera andra program. Samarbete sker både med ryska och svenska miljöekonomer. Forskningen präglas av ett flervetenskapligt synsätt.

Lärarkåren i ämnet nationalekonomi består av fem lektorer och fyra adjunkter, varav en tjänstgör på halvtid och tre är doktorander. Bland lektorerna är tre disputerade och två har gammal licentiatexamen. Antalet studenter på C-nivån uppgår till ett tjugotal och på D-nivån finns fem studenter.

Framställan avser en professur i nationalekonomi och en professur med inriktning mot miljöekonomi. Bedömningsgruppen finner satsningen på miljöekonomi intressant. Med hänvisning till det måttliga åtagandet på de högre grundutbildningsnivåerna i ämnet nationalekonomi bör inrättandet av professurer i ämnet anstå.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta professurer i nationalekonomi.

Professur i psykologi

Ämnet psykologi ingår dels i Institutionen för mänskliga resurser, affärsutveckling och miljö (MAM), dels i Institutionen för utbildningsvetenskap (UTV) inom Sektorn ledarskap och lärande. Undervisningen i psykologi bedrivs dessutom vid Institutionerna för vård och omsorg (VÅO) och vårdvetenskap (VÅV) inom Sektorn socialt arbete och vård.

Psykologiämnets insatser har koncentrerats till MAM-institutionen och Programmet för personal och arbetslivsfrågor. Denna utbildning har inriktats mot en kombination av sociologi och psykologi och fått benämningen "Human Resource Development", och är baserat på ett flervetenskapligt samarbete där också socialt arbete, pedagogik, statsvetenskap, företagsekonomi och beteendemedicin ingår. Det finns för närvarande nitton lärare som är behöriga i psykologi. Av dessa är åtta disputerade, varav två innehar docentkompetens. Därutöver har två lärare gammal licentiatexamen. Vidare finns en gästprofessor och en adjungerad professor, båda med 20% tjänstgöring. Sju lärare är adjunkter. Det finns även tre doktorander i psykologi.

Lsåret 1995/96 studerade ett knappt fyrtiotal elever på C-nivån och sju på D-nivån.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i psykologi.

Professur i pedagogik med inriktning mot distans- och nätverkspedagogik

I den aktuella ansökan hävdas att den moderna informationsteknologin kommer att revolutionera den traditionella utbildningen och forskningen och att även om den nya informationsteknologin är väl utvecklad så är kunskapen om ett antal beteendevetenskapliga och pedagogiska problem begränsad.

En professur föreslås inrättad vid Institutionen för utbildningsvetenskap (UTV). I ansökan hänvisas till en mångårig tradition av distansutbildning. Lärarutbildningen i Härnösand har t ex 500 studerande i distansutbildningsprogram.

I ämnet pedagogik finns fem disputerade lärare, varav en innehar docentkompetens, och en lärare med gammal licentiatexamen. Det finns även fyra doktorander i pedagogik. Det finns vidare ett mycket stort antal odisputerade lärare som innehar adjunktstjänster, varav flera i bild, form och konst. Det finns ca tjugofem studenter på C-nivån.

Bedömningsgruppen anser att en professur med den aktuella inriktningen är angelägen men finner att såväl forskningen som den högre utbildningen ännu är av begränsad omfattning.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i pedagogik med inriktning mot distans- och nätverkspedagogik.

Professurer i sociologi

Ämnet sociologi är mångfacetterat och finns representerat vid inte mindre än fem olika institutioner vid Mitthögskolan, nämligen vid Institutionen för mänskliga resurser, affärsutveckling och miljö (MAM), Institutionen för socialt arbete (SOA), Institutionen för vård och omsorg (VÅO), Institutionen

för företags- och förvaltningsutveckling (FOF) och Institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap (MKV). Detta engagemang skall ses mot bakgrund av ämnets tvärvetenskapliga ambitioner.

Vid MAM och FOF bedrivs undervisning upp t.o.m. magisternivå. Antalet studerande på C-nivån är totalt ca femtio och på D-nivån finns ett drygt tiotal studenter.

Sociologiämnet har två biträdande professorer samt sex lärare med doktors-examen och en med gammal licentiatexamen. Tre andra doktorer i sociologi är verksamma i socialt arbete och journalistik. Inom ämnet finns dessutom sex doktorander.

Framställan gäller två professorer i sociologi, en med inriktning mot utveckling av mänskliga resurser och en generell sociologiprofessur.

Bredden i ämnets åtagande talar för en generell professur.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i sociologi.

Professur i socialt arbete

Socialt arbete kan utgöra huvudämnet i kandidat- och magisterexamen men är framför allt socionomutbildningens huvudämne. Drygt 25 studenter studerar för närvarande ämnet på D-nivå. På C-nivå finns ett 50-tal studenter (socionomutbildningens sjunde termin).

Vid institutionen för socialt arbete finns för närvarande en docent och en lektor i ämnet. Till institutionen är dessutom knutna fem forskarutbildade lärare med ämnestillhörighet inom andra samhällsvetenskapliga discipliner. Den forskning som bedrivs är samlad kring vissa forskningstematika inom ämnet socialt arbete, nämligen kvinnors hälsa och livskvalitet i Jämtlands län och socialt arbete, hälsa och sociala nätverk. Institutionen har goda nationella och internationella kontakter inom både grundutbildning och forskning. Verksamheten är samlad till Östersund, där den utgör den ursprungliga kärnan i högskolan.

Vid institutionen har givits några kurser inom forskarutbildningen i samverkan med Umeå universitet. För närvarande finns nio aktiva doktorander.

Fem personer med adjunktstjänster i socialt arbete har nyligen antagits till forskarutbildning i Umeå.

Verksamhetens omfattning, vad gäller forskning, är i en nationell jämförelse relativt begränsad. Behov av forskningsanknytning föreligger framför allt för socionomutbildningen. Bedömningsgruppen, som tillstyrker inrättande av en professur i sociologi, anser att underlag för närvarande inte föreligger för en professur i socialt arbete.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i socialt arbete.

Professurer i statskunskap

Ämnet statskunskap finns representerat vid Institutionen för mänskliga resurser, affärsutveckling och miljö och vid Institutionen för företags- och förvaltningsutveckling inom Sektorn ledarskap och lärande. Samarbetet mellan institutionerna uppges vara välutvecklat med t.ex. gemensamma moment inom D-kurserna. Det finns vidare en strävan till ett flervetenskapligt samarbete inom bl.a. miljöprogrammet, ekonomiprogrammet och Europa-programmet. Ämnet har profilerat sig och den aktuella framställan avser två professurer i statskunskap, en med inriktning mot regional utveckling och en med inriktning mot lokal demokrati i ett europeiskt perspektiv.

Totalt är nio lärare anställda vid de båda institutioner i Östersund och Sundsvall, av dessa är sex disputerade. En av lärarna är docent (ytterligare en docent är verksam på 10 procent). En lärare är bitr. professor (50 procent) och professor Dag Anckar vid Åbo Akademi är 20 procent verksam i Östersund. Tre lärare är doktorander och högskoleadjunkter. Därutöver finns fyra doktorander. Ett tiotal helårsstudenter är verksamma på C- respektive D-nivåerna. Det planerade antalet för 1997/98 innebär en fördubbling av antalet helårsstudenter. Det internationella studentutbytet är relativt omfattande. Internationaliseringssträvandena är också i övrigt ambitiösa.

Ämnets utveckling är positiv och kraftsamlingen på lokal och regional politik i ett europeiskt perspektiv är tilltalande. Ämnets åtagande på C- och D-nivåerna är fortfarande måttligt men omfattar också utbildning i politisk kommunikation. Den senare inriktningen synes väl kunna utvecklas inom ramen för en professur i statskunskap.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i statskunskap med inriktning mot lokal demokrati och regional utveckling.

Professur i informatik

Ämnet informatik, tidigare systemvetenskap, tilldelades magisterrättighet 1992. Under åren 1990–96 arbetade en professor på halvtid och nu är en s.k. 80/20-professur med placering vid Mitthögskolan under tillsättning. Den formella kompetensen på flera av lärarna är däremot låg.

Ämnet spelar en särskilt intressant roll vid en nätverkshögskola som förutsätter en välutvecklad IT-strategi. Samarbetet med näringslivet är utvecklat och tillgången på externa medel är god. På C-nivån finns ett trettiotal studenter och på D-nivån studerar ett tjugotal elever.

Framställan avser en professur i informatik utan närmare specificering.

Bedömningsgruppen fäster avseende vid ämnets speciella uppgift vid en nätverkshögskola och är därför beredd att tillstyrka professuren.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i informatik.

Professurer i journalistik och politisk kommunikation

Framställan avser två professurer med placering vid Institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap som etablerades 1990 och som samarbetar med de institutioner som bedriver journalistutbildning vid universiteten i Stockholm och Göteborg. Mitthögskolan har sedan 1994 magisterrättigheter i medie- och kommunikationsvetenskap. Sedan 1995 finns en professur i journalistik (80/20-professur) som är inrättad vid Umeå universitet. Det finns vidare två docenter (varav en är tjänstledig), en forskarassistent och tre lektorer (en disputerad och två med gammal licentiatexamen). Sjutton adjunkter (6 doktorander) är verksamma vid institutionen. Nio doktorander är antagna till forskarutbildningen.

Ett drygt fyrtiotal studenter är verksamma på C-nivån och ett tiotal på D-nivån.

Professuren i politisk kommunikation avser att kombinera kommunikationsvetenskapliga och statsvetenskapliga aspekter. Ett särskilt intresse för studiet

av lokal demokrati, betraktat i ett media- och medborgarperspektiv, markeras. Professuren tänkes ha en forskningsledande funktion inom ramen för ett planerat Demokratiinstitut som skall fokusera de lokala och regionala demokratifrågorna ur ett medborgarperspektiv.

I det statsvetenskapliga kursutbudet ingår upp till D-nivån specialkurser om politisk opinionsbildning. Det finns ett nittiotial studenter på C-nivån, medan det endast finns ett fåtal studenter på D-nivån, vilket kan ses mot bakgrund av att D-kursen endast givits en termin. Enligt bedömningsgruppens mening kan en inriktning mot politisk kommunikation tillgodoses inom ramen för den föreslagna professuren i statskunskap med inriktning mot lokal demokrati och regional utveckling.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta professorer i journalistik och politisk kommunikation.

Professur i turismvetenskap

Institutionen för turismvetenskap har varit en självständig enhet sedan 1992, men redan 1978 startade en grundutbildning för turismområdet (Turismlinjen). Turismvetenskap bedrivs som ett "tillämpningsinriktat tvärvetenskapligt ämne", något som bl.a. framgår av personalförteckningen. Institutionen deltar i ett nätverk med femton professorer som är gästprofessorer, kontaktprofessorer och adjungerade professorer. 1990 fick Mitthögskolan en adjungerad professor i kulturgeografi med inriktning mot turismplanering, vars innehavare sedermera blev heltidsanställd forskningsledare vid institutionen. Fyra av lärarna har disputerat och fyra lärare har licentiatexamen. Resterande, inte mindre än sjutton lärare, har grundexamen. Totalt sett är således den formella kompetensnivån låg.

Institutionen befinner sig för närvarande i en expansiv fas och har bl.a. planer på att med finansiellt stöd från EU inrätta ett centrum för turismforskning kopplat till det flervetenskapliga forskningsprogram som är inriktat mot s.k. uthållig turism och berör ekonomi, kultur och miljö.

Inrättande av en professur bör anstå i avvaktan på en konsolidering av den generella kompetensnivån.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i turismvetenskap.

Professur i socialförsäkringsforskning

Vid centrum för socialförsäkringsforskning, som skall knytas till Institutionen för socialt arbete, arbetar man för närvarande med att bygga upp forskning på socialförsäkringsområdet med tonvikt på ett närmande mellan teori och praktik. Ett antal forskarutbildade personer är knutna till centret på deltid och för närvarande finns fyra doktorander. Centret har inte några studenter på C- och D-nivå.

Forskningsinriktningen, som har en klar samhällsrelevans, synes väl kunna utvecklas med den nätverksstruktur som man valt. Något behov i grundutbildningen av en ämnesövergripande professur har inte påvisats.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i socialförsäkringsforskning.

Professur i folkhälsovetenskap

Studier om hälsa och livskvalitet bedrivs i ämnena omvårdnad och social omsorg inom sjuksköterske- respektive sociala omsorgsutbildningen. Cirka 65 studenter läser varje termin ämnet på C-nivå. Kurser på D-nivå är under utveckling.

Verksamheten bedrivs vid Centrum för studier i hälsa och livskvalitet, gemensamt för landstinget i Jämtland och Mitthögskolan. Av de forskarutbildade lärarna vid centret är tre docenter i respektive medicinsk psykologi, psykologi och humanbiologi, en lektor i sociologi och tre i omvårdnad. För närvarande finns fyra aktiva doktorander. En forskarkurs planeras tillsammans med Umeå universitet. Ett stort antal forskare inom hälso- och sjukvårdssektorn inom landstinget samverkar med centret. Av dessa är två – en disputerad i allmänmedicin (under docentprövning) och en doktorand i folkhälsovetenskap – nu aktiva på heltid i centrets forskningsutveckling. Vidare kombinerar ytterligare fem doktorander deltidstjänstgöring vid centret med yrkesutövning på fältet.

Man har medvetet börjat med att utveckla en mångsidig "överbyggnad" i form av intressanta forskningsinriktningar. Inrättande av en professur bör dock anstå i avvaktan på utbyggnaden av den högre grundutbildningen.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i folkhälsovetenskap.

Professur i historia

Ämnet har fyra disputerade lektorer, varav en har docentkompetens i historia och en i ekonomisk historia. Undervisning meddelas dessutom av ett stort antal tillresande lärare från andra lärosäten. Magisterrättighet erhöles år 1994. Ämnet har sex antagna forskarstuderande, varav fem är registrerade i Umeå och en i Uppsala.

Ämnet har ett omfattande nationellt kontaktnät och dessutom en del internationella kontakter, främst med vissa nordiska lärosäten. Man har tillgång till mycket goda lokala arkivresurser, men biblioteksresurserna är mindre bra och avsaknaden av pliktexemplar vid högskolans bibliotek är en brist.

Forskningsverksamheten är livaktig med bl.a. ett antal projekt vari studenter inom grundutbildningen medverkar. Lärarna/forskarna deltar ofta i symposier och konferenser och publikationsmängden är omfattande.

Önskemålet om en professur motiveras dels av grundutbildningens behov av förstärkt forskningsanknytning, i synnerhet på D-nivån, dels av forskarutbildningens behov av en aktiv ledare. Den inriktning man önskar sig är en allmän historieforskning.

Historia vid Mitthögskolan uppfyller således ett flertal av de kriterier som uppställts för att få inrätta en professur.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i historia.

Professur i arkiv- och informationsvetenskap

Ämnet har tre lärare med doktorsexamen och två med gammal licentiatexamen. Lärarnas huvudkompetens ligger inom ämnena historia och juridik. Ämnet har även en anställd doktorand i museologi vid Umeå universitet. Två doktorandtjänster med inriktning på miljödokumentation respektive IT skall utlysas. Dessutom finns f.n. en visiting professor vid institutionen. Ingen av de anställda lärarna har docentkompetens. Ämnet har ännu ej erhållit magisterrättighet. Ett antal examinerade C-studenter önskar dock få gå vidare på D-nivån, när denna inrättas.

Ämnet finns redan etablerat som forskningsdisciplin i ett flertal länder i Europa och Amerika. Ett väletablerat internationellt kontaktnät finns därför

redan. Arkivresurserna är mycket goda, i synnerhet i Härnösand, där man önskar placera den nya professuren. Biblioteksresurserna är relativt goda i och med att man har tillgång till Landsarkivets bibliotek. Ämnet påverkas mycket starkt av den pågående "IT-revolutionen" och datanäten betraktas både som en viktig resurs och ett intressant forskningsområde.

En del av lärarna i ämnet är aktiva forskare och redovisar både publikationer och deltagande i konferenser och symposier.

Önskemålet om en professur motiveras med att det är dags att akademisera ämnet och att frigöra det från historieämnet. Man framhåller även behovet av att tillskapa ett högre seminarium och att ge grundutbildningen en fortsättning.

Det måste bedömas som angeläget att arkiv- och informationsvetenskap konsolideras som en självständig vetenskaplig disciplin även i Sverige. Utifrån uppställda kriterier framstår dock ämnet ännu som otillräckligt utvecklat vid Mitthögskolan. Bl.a. behöver grundutbildningen förstärkas med magisternivå.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i arkiv- och informationsvetenskap.

Professur i ekoteknik med inriktning mot naturresurs-hushållning

Mitthögskolan anholder om inrättande av två professurer inom området ekoteknik, en med inriktning mot naturresurshushållning och en med inriktning mot biologisk mångfald. Den förstnämnda inriktningen bedrivs i Östersund och den andra huvudsakligen i Härnösand. Ekoteknik med inriktning mot naturresurshushållning är ett profilområde för Mitthögskolan. Entusiastiska ämnesföreläsare har byggt upp ett 120-poängs utbildningsprogram inom området och detta utvidgas för närvarande till 160 poäng. Utbildningen är påtagligt projektinriktad och en genomförd utvärdering ger denna goda vitsord. Inom området finns en biträdande professor, fyra disputerade lärare samt ett antal doktorander. Forskningen är knuten huvudsakligen till regionala problem men har även en stark internationell anknytning. Det senare omvittnas inte minst av att man 1995 var värd för en internationell konferens "ECOTECHNICS 95". Inom de naturvetenskapliga

basområdena biologi och kemi samarbetar man med Mitthögskolans verksamheter i Sundsvall respektive Härnösand. Det geografiska avståndet till dessa orter är dock ett problem som kan påverka utvecklingsmöjligheterna negativt.

Mitthögskolans ansökan om magisterrättigheter i ekoteknik är ej färdigbehandlad. Det pågår dock utbildning på 160-poängsnivån och man har bedrivit enstaka moment inom forskarutbildningen. Mot denna bakgrund, och med tanke på att forskningsverksamheten är omfattande med en stark internationell anknytning synes inrättandet av en professur, trots avsaknaden av magisterrättigheter, vara motiverad.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i ekoteknik med inriktning mot naturresurshushållning.

Professur i ekoteknik med inriktning mot biologisk mångfald

Utbildning och forskning inom de biologiska områdena bedrivs i Härnösand. Verksamheten är av relativt sent ursprung och man har ej magisterrättigheter inom biologi. Forskningsverksamheten är under uppbyggnad framförallt av en nyanställd lektor med docentkompetens. Såväl forskning som högre grundutbildning är emellertid ännu så länge av ringa omfattning.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande inte rätt att inrätta en professur i ekoteknik med inriktning mot biologisk mångfald.

Professur i matematik/tillämpad matematik

Vid Mitthögskolan bedrivs grundutbildning i matematik vid samtliga högskoleorter, Sundsvall, Östersund, Härnösand och Örnsköldsvik. Drygt tusen elever studerar matematik på A-nivån vid dessa orter. Antalet studenter på C- och D-nivå ökar kraftigt. Högskoleorterna samverkar i ett nätverk framförallt inom den högre grundutbildningen och forskningen. Högskolan har magisterrättigheter i matematik sedan 1995. Disputerade lärare, som samtidigt är aktiva forskare, finns på samtliga orter utom Härnösand. Dessutom sker ett kontinuerligt lärarsamarbete med forskare från universitetet i Krakow. En professur inom området komplex analys, med 50% tjänstgöring vid Mitthögskolan och 50% vid Umeå universitet, är under tillsättning liksom ett eller flera forskningslektorat inom samma huvudområde.

De starkaste forskningsmiljöerna finns i Östersund och Sundsvall. Den mest framgångsrika forskningen bedrivs inom komplex analys i flera variabler speciellt pluripotentialteori. Inom detta område bedrivs ett internationellt forskningssamarbete och högskolan har varit värd för en internationell konferens. Med tanke på matematikämnets centrala roll inom teknik och naturvetenskap, omfattningen av den högre grundutbildningen och forskningen är inrättandet av en professur i ämnet motiverad.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta en professur i matematik/tillämpad matematik.

Professurer i maskinteknik

Mitthögskolan anhåller om inrättande av i första hand tre professurer inom området maskinteknik nämligen hållfasthetslära, konstruktionsoptimering och materialteknik. På sikt önskas också inrättad en professur i produktionsteknik. Grundutbildning och forskning inom maskinteknikområdet bedrivs vid flera högskoleorter. Den samlade lärarkompetensen omfattar två professorskompetenta lärare, en docent och därutöver ytterligare två disputerade lärare. I ämnet finns nio forskarstuderande, varav sju på doktorandtjänster. I grundutbildningen utexamineras dels högskoleingenjörer och dels tekniska kandidater. Därutöver utbildas ca 40 teknologer de två första åren varefter dessa fortsätter sina studier vid Tekniska Högskolan. Mitthögskolan har inte magisterrättigheter inom området maskinteknik. För närvarande planeras emellertid undervisning på magisternivå dels till optimeringsingenjörer och dels till maskintekniker med datainriktning. Den högre undervisningen befinner sig alltså i ett uppbyggnadsskede. Inrättandet av professurer, där den i konstruktionsoptimering syns vara den mest angelägna, bör därför anstå till grundutbildningen i ämnet har ytterligare konsoliderats.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande ej rätt att inrätta professurer inom området maskinteknik.

Professur i kemiteknik med inriktning mot högutbytesmassateknik

Forskning och undervisning i kemiteknik bedrivs i Sundsvall i nära samarbete med motsvarande verksamhet inom kemiområdet. Sammanlagt finns inom dessa områden ett tiotal disputerade lärare varav en biträdande

professor och ytterligare en med docentkompetens. En professur i kemi med inriktning mot organisk kemi har just inrättats. Forskningen inom kemiteknik fokuseras kring högutbytesmassateknik och den bedrivs i nära samarbete med kompetens inom organisk kemi, yt- och kolloidkemi samt hållfasthetslära vid högskolan. Den sker även i nära samarbete med regional industri. Mitthögskolan har ej magisterrättigheter inom kemiteknik. Förutom 2-årig grundutbildning för kemitekniker med fortsättning vid Tekniska Högskolan bedriver man även en 4-årig grundutbildning i processteknik. Denna utbildning har just påbörjats med ett 15-tal studenter och man avser att söka magisterrättigheter. Därutöver finns en 3-årig kemiingenjörsutbildning med cellulosateknisk inriktning.

I avvaktan på prövning av magisterrättigheter och på att undervisningen på C- och D-nivån konsolideras bör inrättandet av en professur, trots en god forskningsverksamhet, anstå tills vidare.

Förslag: Mitthögskolan ges för närvarande ej rätt att inrätta en professur i kemiteknik.

Professurer inom elektroteknik och informations- teknologi

I måldokumentet "IT och forskning" beskriver Mitthögskolan utvecklingsplanen inom detta område. Denna innebär bl.a. att man inom delområdet elektronik önskar inrätta en professur i elektronikproduktion i Östersund och en professur i elektronikkonstruktion i Sundsvall. I delområdet telekommunikation önskar man inrätta professurer i telekommunikation och teleanformatik, båda med placering i Sundsvall. Vid institutionen för informationsteknologi finns sammanlagt ett tiotal lärare med doktorsexamen. Fyra professorer är knutna till institutionen på deltid. Institutionen har för närvarande ca 20 aktiva forskarstuderande och flertalet av dessa har doktorandtjänster. Mitthögskolan har magisterrättigheter inom elektronikområdet. Grundutbildning på D-nivå bedrivs med inriktningarna systemteknik 160/180 poäng, datateknik 120/160 poäng samt medieteknik 160 poäng och på C-nivå med inriktningarna dataingenjör 120 poäng, programvaruingenjör 120 poäng, medieingenjör 120 poäng samt elektronikingenjör 120 poäng. Med tanke på den högre grundutbildningens stora behov, lärarnas kompetens och forskningsaktivitet samt att Mitthögskolan är ett nätverksuniversitet ter sig inrättandet av professurerna motiverad.

Förslag: Mitthögskolan ges rätt att inrätta professurer i elektronikproduktion, telekommunikation, elektronikkonstruktion samt teleinformatik.

Stockholm den 28 november 1996

För bedömningsgruppen

Madeleine Leijonhufvud

Högskoleverkets beslut

Högskolan i Halmstad

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Högskolan i Halmstad

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997- 03 13
Regn 6 5-1081-96
Kopia till rektor: Lunds universitet

Beslut om rätt att inrätta professorer vid Högskolan i Halmstad

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Högskolan i Halmstad att inrätta en professor i ämnet fotonik med särskild inriktning mot dess tillämpningar och en professor i ämnet sociologi med inriktning mot arbetsvetenskap. Professurerna är knutna till Tekniska fakulteten respektive Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professorer den 22 oktober 1996, Regnr 65-1081-96, och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Högskolan i Halmstad

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Högskolan i Halmstad

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997-05-20
Regnr 65-1081-96
Kopia till rektor: Lunds universitet
och CTH

Beslut om rätt att inrätta professorer vid Högskolan i Halmstad

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Högskolan i Halmstad att inrätta en professur i signalanalys med inriktning mot bildbehandling, en professur i datorsystemteknik och en professur i datateknik med inriktning mot realtidssystem med fakultetsanknytning till Chalmers tekniska högskola, sektionen för Elektro och datorteknik. Högskolan i Halmstad ges vidare rätt att inrätta en professur i produktutveckling och innovationsteknik med fakultetsanknytning till Chalmers tekniska högskola, sektionen för Teknikens ekonomi och organisation.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professorer den 22 oktober 1996, Regnr 65-1081-96 och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Birger Jarls gatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997-02-27
Regnr 65-1840-96
Kopia till rektor Lunds universitet

Beslut om rätt att inrätta professurer vid Högskolan i Karlskrona/ Ronneby

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Högskolan i Karlskrona/Ronneby att inrätta professurer i nedanstående ämnen anknutna till respektive fakulteter vid Lunds universitet.

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Företagsekonomi, särskilt informationsteknologi

Humanistiska fakulteten

Engelska

Tekniska fakulteten

Datalogi

Programvaruteknik

Teletrafiksystem

Tillämpad signalbehandling

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professurer den 28 november 1996, Regnr 65-1840-96, och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Högskolan i Örebro

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Högskolan i Örebro

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997-06-25
Regnr 65-3658-96
Kopia till rektor:
Linköpings universitet

Beslut om rätt att inrätta professorer vid Högskolan i Örebro

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Högskolan i Örebro att inrätta en professur i ämnet omvårdnadsforskning med fakultetsanknytning till medicinska fakulteten vid Linköpings universitet.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professorer den 7 mars 1997 och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Idrottshögskolan

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Idrottshögskolan
Rektor Arne Ljungqvist
Box 5626
114 86 Stockholm

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Skrivelse
1996-09 -27
Regnr 65-1113-96
Kopia, rektor, Karolinska institutet

Beslut om rätt att inrätta en professur vid Idrottshögskolan

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Idrottshögskolan att inrätta en professur i ämnet rörelselära med inriktning mot idrott. Professuren är knuten till medicinska fakulteten vid Karolinska institutet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professurer den september 1996, Regnr 65-1113-96, och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Mitthögskolan

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Mitthögskolan

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997-02-17
Regnr 65-1419-96
Kopia till rektor KTH

Beslut om rätt att inrätta professorer vid Mitthögskolan

Högskoleverket beslutar att ge rätt till Mitthögskolan att inrätta professorer i ämnena elektronikproduktion, telekommunikation, elektronikkonstruktion och teleinformatik. Professurerna är knutna till fakulteten vid Kungl. Tekniska Högskolan.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professorer den 28 november 1996, regnr 65-1419-96, och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Högskoleverkets beslut

Mitthögskolan

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Mitthögskolan

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjölund
Beslut
1997-02-20
Regnr 65-1419-96
Kopia till rektor, Umeå universitet

Beslut om rätt att inrätta nedan angivna professurer vid Mitthögskolan
Högskoleverket beslutar att ge rätt till Mitthögskolan att inrätta professurer i nedanstående ämnen knutna till fakulteter vid Umeå universitet.

Humanistiska fakulteten

Historia

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

Matematik/tillämpad matematik

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Företagsekonomi

Informatik

Sociologi

Statskunskap med inriktning mot lokal demokrati och regional utveckling

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören på grundval av ett utlåtande från Bedömningsgruppen för inrättande av professurer den 28 november 1996, Regnr 65-1419-96, och efter föredragning av utredaren Maivor Sjölund.

Agneta Bladh

Maivor Sjölund

Bilaga 1

Sammanställning över professorer som Högskoleverket givit rätt att inrätta

Högskolan i Halmstad

Professurer knutna till fakulteter vid Lunds universitet:

Tekniska fakulteten

Fotonik med särskild inriktning mot dess tillämpningar

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Sociologi med inriktning mot arbetsvetenskap

(Högskoleverkets beslut 1997-03-13, Reg nr 65-1081-96).

Professurer knutna till Chalmers tekniska högskola:

- Signalanalys med inriktning mot bildbehandling
- Datorsystemteknik
- Datateknik med inriktning mot realtidssystem
- Produktutveckling och innovationsteknik

(Högskoleverkets beslut 1997-05-20, Reg nr 65- 1081-96).

Högskolan i Kalmar

Professur knuten till *tekniska fakulteten* vid Lunds universitet

Teknisk miljövetenskap

(Högskoleverkets beslut 1996-05-22, reg nr 65-137-95, 1 professur)

Högskolan i Karlskrona/Ronneby

Professurer knutna till fakulteter vid Lunds universitet:

Samhällsvetenskapliga fakulteten

- Engelska

Tekniska fakulteten

- Datalogi
- Programvaruteknik
- Teletrafiksystem
- Tillämpad signalbehandling.

(Högskoleverkets beslut 1997-02-27, Reg nr 65-1840-96).

Högskolan i Karlstad

Professurer knutna till fakulteter vid Göteborgs universitet:

Samhällsvetenskapliga fakulteten

- Geografi/kulturgeografi
- Företagsekonomi
- Pedagogik
- Informatik

Humanistiska fakulteten

- Engelska
- Litteraturvetenskap

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- Kemi

(Högskoleverkets beslut 1996-05-22, reg nr 65-17-95, totalt 7 professurer)

Högskolan i Växjö

Professurer knutna till fakulteter vid Lunds universitet.

Samhällsvetenskapliga fakulteten

- Företagsekonomi, särskilt ekonomistyrning
- Sociologi
- Pedagogik, med didaktisk inriktning

Humanistisk-teologiska fakulteten

- Engelska
- Franska
- Historia

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- Matematik/tillämpad matematik

(Högskoleverkets beslut 1996-05-22, 65-15-95, totalt 7 professorer)

Högskolan i Örebro

Professurer knutna till fakulteter vid Uppsala universitet

Samhällsvetenskapliga fakulteten

- Företagsekonomi
- Nationalekonomi
- Statistik
- Statskunskap
- Sociologi
- Psykologi
- Pedagogik

Humanistiska fakulteten

- Historia
- Litteraturvetenskap

Professur knuten till *samhällsvetenskapliga fakulteten* vid Göteborgs universitet

- Medie- och kommunikationsforskning

(Högskoleverkets beslut 1996-05-22, 1996-06-03. Reg nr 65-320-95, totalt 10 professorer.)

Professur knuten till den *medicinska fakulteten* vid Linköpings universitet

- Omvårdnadsforskning

(Högskoleverkets beslut 1997-06-25, Reg nr 65-3658-96)

Idrottshögskolan

Professur knuten till *medicinska fakulteten* vid Karolinska institutet.

- Rörelselära med inriktning mot idrott.

(Högskoleverkets beslut 1996-09-27, Reg nr 65-1113-96).

Mitthögskolan

Professurer knutna till *tekniska fakulteten* vid Kungl Tekniska Högskolan

- Organisk kemi

(Högskoleverket beslut 1996-08-14, Reg nr 65-1162-95)

- Elektronikproduktion
- Telekommunikation
- Elektronikkonstruktion
- Teleinformatik

(Högskoleverkets beslut 1997-02-17, 65-1419-96).

Professurer knutna till fakulteter vid Umeå universitet:

Humanistiska fakulteten

- Historia

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- Matematik/tillämpad matematik

Samhällsvetenskapliga fakulteten

- Företagsekonomi
- Informatik
- Sociologi
- Statskunskap med inriktning mot lokal demokrati och regional utveckling

(Högskoleverkets beslut 1997-02-20, Reg nr 65-1419-96).

Mälardalens högskola

Professur knuten till *teknisk-naturvetenskapliga fakulteten* vid Uppsala universitet

- Datateknik med inriktning mot realtidssystem

(Högskoleverkets beslut 1996-07-11, Reg nr 65-2002-95).

Totalt: 50 professurer.

Bilaga 2

Kriterier för inrättande av professurer

Den av Högskoleverket tillförordnade bedömningsgruppen för inrättande av professurer vid högskolor utan egen fakultet har i uppdrag att förbereda Högskoleverkets beslut beträffande inrättande av professurer vid högskolor som saknar egen fakultet. Uppdraget innebär att gruppen skall a) utveckla kriterier som skall ligga till grund för bedömningarna om inrättande av professurer och b) att förbereda Högskoleverkets beslut om rätt att inrätta professurer vid högskolor som sökt sådan rättighet.

Gruppens principdiskussion har sin utgångspunkt i det synsätt den anlägger vid genomförandet av uppdraget att granska ansökningar från mindre och medelstora högskolor att få inrätta professurer. Gruppen har haft diskussioner med ett antal företrädare för högskolesektorn vid en av Högskoleverket anordnad konferens 1996-01-29. Synpunkter som framkommit vid detta och tidigare anordnade möten med företrädare för högskolesektorn har beaktats. Bedömningsgruppen har också beaktat förslag till alternativa organisatoriska former för ledning av den vetenskapliga verksamheten som inhämtats av Högskoleverket från ett antal högskolor. Gruppen har även inhämtat synpunkter och information under de besök som gjorts vid högskolor som sökt om att få inrätta professurer.

Motivet för att inrätta professurer vid högskola utan egen fakultet är enligt propositionen grundutbildningens behov av forskningsanknytning. Gruppen har i detta sammanhang inte tagit ställning till behovet i en bredare mening, dvs. om det finns ett nationellt behov av fler professurer i ämnet X, inte heller om behovet har speciell relevans för den region som högskolan är belägen i. I den decentraliserade beslutsmodell som råder inom högskolesektorn är det varje högskolas ansvar att fatta beslut om det långsiktiga värdet av att inrätta en professur i ett visst ämne. Det är därvid viktigt att beakta att det söktryck som idag finns från studenterna i vissa ämnen kan komma att förändras över tid, bl.a. med hänsyn till möjligheterna att få arbete efter avslutad utbildning. Den risk för överetablering av professurer i vissa ämnen som finns till följd av strukturen på dagens söktryck måste varje högskola själva bedöma. Det är angeläget att beakta att uppbindning av resurser i nu

aktuella professorer kan minska möjligheten att längre fram etablera professorer i då mer aktuella och eftersökta ämnen.

Högskolorna ansöker i många fall om att inrätta professorer i samma ämnen. Det innebär att vissa ämnen på relativt kort sikt kan tillföras ett flertal professorer. Bedömningsgruppen har i detta sammanhang inte tagit ställning till kvaliteten i rekryteringsbasen, dvs. om det finns ett tillräckligt antal professorskompetenta forskare inom ett visst ämne som kan tänkas söka professuren. Det ankommer på respektive tjänsteförslagsnämnd att avgöra om kompetensen hos de sökande håller en internationell nivå. Ansvaret för att kvalitetskraven upprätthålls genom hela proceduren ligger på högskolans egna organ. Det är i rekryteringssituationen centralt att inte endast välja den bland de sökande som är mest kvalificerad utan också att beakta att en nivå i paritet med nationella och internationella kvalifikationskrav upprätthålls.

Inrättande av professorer

Bestämmelserna för inrättande av professorer finns i högskoleförordningen kap 4, 3 §.

”Tjänster som professor får inrättas vid en sådan högskola till vilken en fakultet är knuten eller där konstnärligt utvecklingsarbete bedrivs.

Efter tillstånd av Högskoleverket i fråga om varje tjänst får tjänster som professor inrättas också vid andra högskolor. Högskoleverket skall ge ett sådant tillstånd, om forskningens kvalitet och omfattning inom det aktuella vetenskapsområdet vid högskolan är tillräcklig. Av tillståndsbeslutet skall framgå till vilken fakultets verksamhetsområde tjänsten skall höra, varvid avvikelser från bilaga 2 får göras.”

Enligt den proposition som ligger till grund för riksdagsbeslutet angående inrättande av professorer vid de mindre och medelstora högskolorna anges det huvudsakliga skälet vara att stärka forskningsanknytningen i grundutbildningen.

”För att stärka grundutbildningens forskningsanknytning föreslås att mindre och medelstora högskolor – efter prövning – skall ges möjlighet att inrätta professorer”
(Prop. 1994/95:100, sid 103).

I propositionen anges två vägar att nå en sådan stärkt koppling mellan grundutbildning och forskning:

"Detta bör ske dels genom att dessa högskolor erbjuds möjlighet att själva inrätta och tillsätta professorer, dels genom ett stärkt kontaktnät mellan dessa högskolor och universitet och högskolor med fakultet " (Prop. 1994/95:100, sid 104).

Mot bakgrund av riksdagsbeslutets utformning har gruppen utgått från grundutbildningens behov av forskningsanknytning. Detta behov har vi i vår principdiskussion ställt mot en bedömning av den befintliga kvaliteten och omfattningen i forskningen. Vid den senare bedömningen har vi särskilt beaktat utvecklingsmöjligheterna, dvs vad som kan betecknas som "potentialen" i fråga om forskning i ämnet vid den aktuella högskolan. Forskningsverksamheten ses som ett brohuvud för att förstärka forskningsanknytningen i grundutbildningen. Härvid är högskoleledningens ambitioner och långsiktiga prioriteringar av stor vikt. Det kan gälla en intern omfördelning av resurser för att stödja underfinansierade ämnen, t.ex. språk.

Förordningens utgångspunkt om att det vid en högskola redan skall finnas forskning av tillräcklig kvalitet och omfattning kan tyckas motsägelsefull. Mot detta kan anföras att en ensam professur i ett i övrigt forskningspassivt ämnesområde knappast kan vara av större nytta. Det ankommer på högskolorna att genom rekrytering och andra åtgärder initialt stödja de forskningssvaga områdena de anser vara av långsiktig strategisk betydelse.

Kriterier

Grundutbildningens behov:

1. Aktiviteten på C- och D-nivån

Beträffande grundutbildningens behov av forskningsanknytning har bedömningsgruppen i första hand fäst avseende vid antalet studerande på nivån 41–80 poäng (dvs C- och D-kurser) i det aktuella ämnet vid högskolan.

En faktor som i detta sammanhang kan beaktas är examensfrekvensen främst på C- och D-nivån. Ett sätt att mäta denna är att se på relationen årsstudieplatser – helårsprestationer. Detta mått måste dock användas med stor försiktighet eftersom det inte mäter de kvalitativa aspekterna på utbildningen.

2. Magisterexamensrättigheter

Rättigheter att utfärda magisterexamen i visst ämne är enligt gruppens bedömning ett centralt kriterium.

Vetenskaplig kvalitet, omfattning och miljö:

Beträffande den befintliga och potentiella kvaliteten i högskolans verksamhet har gruppen utgått från följande faktorer:

1. Lärarnas kompetens utgör det mest centrala kriteriet. Detta kriterium har flera komponenter:

- a. Akademiska meriter, dvs. förekomsten av disputerade lärare och lärare med docentkompetens samt biträdande professorer.
- b. Lärarnas möjligheter till kompetensutveckling. Det rör de disputerade lärarnas möjligheter att forska i tjänsten. För de odisputerade lärarna gäller det deras möjligheter att aktivt delta i forskarutbildning.

Beträffande lärarnas kompetens går det inte att dra någon skarp gräns mellan kvantitet och kvalitet. Antalet disputerade lärare i ett visst ämne är en viktig kvalitetsvariabel i sig, liksom djupet och bredden i deras forskningsmeriter.

- c. Lärarnas publicering. Det gäller kvantitet i form av böcker och publicerade artiklar liksom deras kvalitet. I det senare fallet kan ofta kvaliteten bedömas utifrån vilka nationella och internationella tidskrifter artiklarna är publicerade i, dvs. om de genomgått en vetenskaplig granskning före publicering. Här bör dock skillnader mellan ämnen beaktas.
- d. Nationella och internationella kontakter och nätverk. Även förekomsten av gästföreläsare, nationella eller internationella, är ett kvalitetskriterium, liksom gemensamma seminarier med andra universitet eller högskolor, nationellt eller internationellt. Detta kan ske genom att man reser till varandra och träffas, videokonferenser, e-mail, internet etc. Överhuvudtaget är frågan om lärarnas nätverk utanför den egna högskolan en central faktor. Den avvägning som här får göras är i vad mån den egna mindre miljön kompenseras med ett livaktigt nationellt och internationellt kontaktnät.

2. Förekomsten av högre seminarier.

Även vid högskolor utan fasta forskningsresurser förekommer s.k. högre seminarier. Vanligen träffas högskolans lärare och doktorander, med hemvist vid högskolan, samt studenter på C- och D-nivån för att diskutera egna utkast, rapporter och projekt/examensarbeten.

De högre seminarierna kan äga rum ämnesvis eller, om det är för få individer i ett ämne, gemensamt för en grupp närliggande ämnen. I det senare fallet handlar det om att i en flervetenskaplig miljö skapa den kritiska massa av idéer och perspektiv som är nödvändig för en dynamisk forskningsmiljö. Bedömningsgruppen har här att ta ställning till bredden och djupet i verksamheten. Den flervetenskapliga miljön kan skapa mångfald och perspektiv på forskningsproblemen. Samtidigt måste en avvägning göras mot den fördjupning av metoder och teorier som ett ämne kan erbjuda. Den vetenskapliga produktionen är idag långt mer omfattande än för några decennier sedan. Forskningens specialisering innebär att det är allt svårare för en ämnesföreträdare att hålla kontakten med forskningsfronten inom alla de specialinriktningar som finns inom det egna ämnet.

3. Uppsatser på C- och D-nivån

Kvaliteten på uppsatser författade på C- och D-nivån är ett kvalitets-kriterium.

4. Ekonomiska och fysiska resurser

Det är av största vikt att grundutbildningen kan genomföras på ett kvalitativt tillfredsställande sätt för att kunna utgöra bas för en god forskningsöverbyggnad. Grundutbildningen måste därför ha ekonomiska resurser för att kunna anställa tillräckligt antal lärare och genomföra undervisning i den utsträckning som krävs för att nå acceptabla resultat. Det problem som här berörs gäller framför allt de främmande språken, som med dagens prislappssystem inte har tillräckliga statliga resurser för att kunna utföra sitt "dubbla uppdrag", dvs. att både meddela teoretisk undervisning och bedriva muntlig och skriftlig språkfärdighetsträning. Vikten av att detta problem måtte lösas har med stor skärpa framhållits i den nyligen framlagda nationella utredningen om forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området ("Ekonomi på institutionerna", sid 40–41). En bedömning har gjorts av i vilken utsträckning de enskilda högskolorna med stöd av lokala medel har tillfört språkämnen tillräckliga grundutbildningsresurser.

En bedömning har likaså gjorts om behovet av lokaler är rimligt tillgodosett. För experimentella ämnen skall det finnas laboratorier i sådan omfattning och av sådan kvalitet att de är i paritet med motsvarande faciliteter vid universiteten.

5. Bibliotek

Även bibliotekets lokaler med antal läsplatser, grupprum och dator-kommunikation i vid bemärkelse har ingått i bedömningen. Gruppen har även sett på bokanslagets storlek och högskolans IT-policy. Även här får som regel en avvägning göras mellan det traditionella bokanslagets storlek och den utveckling som skett beträffande högskolans och dess studenter tillgång till nationella och internationella databaser, elektronisk tillgång till tidskrifter och andra tjänster. Även möjligheterna till interurbanlån har beaktats. Samtidigt bör bibliotekets funktion som mötesplats beaktas som en viktig del av en högskolas miljö.

6. Ämnesbestämning av professorer

I 4 kap 20 § Högskoleförordningen föreskrivs, att ämnet för en tjänst som bl.a. professor skall bestämmas innan tjänsten kungörs ledig. Bedömningsgruppen granskar huruvida den tilltänkta ämnesbeskrivningen är rimlig sett utifrån ämnets bredd och djup. För specialiserade professorer beaktar bedömningsgruppen huruvida motsvarande ämnesbeskrivning finns representerad nationellt eller internationellt.

7. Forskningsinriktning

Det finns ett värde i om en högskola strävar mot att utveckla en eller flera samordnade forskningsinriktningar. En intellektuellt sammanhållen miljö med en gemensam teoretisk/metodologisk bas har visat sig vara en mer fruktbar miljö för doktorander än miljöer som saknar en gemensam plattform.¹

Fyra beslutssituationer

De avvägningar och de problem som bedömningsgruppen har att ta ställning till kan beskrivas på följande sätt:

¹ se Bennich-Björkman, L 1996. Promoting Progress in the Social Sciences: Institutional choices and scholarly performance in Swedish university departments. (Forthcoming)

Befintlig kvalitet och omfattning

		Hög	Låg
Grundutb. behov	Stort	ruta 1	ruta 2
	Litet	ruta 3	ruta 4

Ruta 1 Hög befintlig kvalitet och stort behov i grundutbildningen

Denna beslutssituation är oproblematis. I de fall där grundutbildningens behov är stort och den befintliga kvaliteten i ämnet är hög bör en professur inrättas.

Ruta 2 Låg befintlig kvalitet men stort behov i grundutbildningen

Avvägningarna i denna beslutssituation är mer grannliga. Det stora behovet i grundutbildningen väger tungt i bedömningen. Problemet med en låg kvalitet kan betraktas på två sätt. Det ena är att inte inrätta en professur p.g.a. den låga kvaliteten i verksamheten. Det andra sättet är att stärka kvaliteten genom att inrätta en professur. Men det kan inte förutsättas att en solitär professur kan kompensera en låg nivå och skapa de förutsättningar som grundutbildningen behöver. Här måste en avvägning av hela miljön vid högskolan göras. En central fråga är om professuren ingår i ett större professorsprogram vid högskolan med professorer i angränsande ämnen som kan tänkas stötta varandra och gemensamt skapa en bra miljö. Det kan även förhålla sig så att inrättandet av en professur kommer att underlätta högskolans rekrytering av disputerade och docentkompetenta lärare.

En bedömning måste göras i varje enskilt fall huruvida det finns en utvecklingspotential som inrättandet av en professur kan tänkas stärka och högskolan därmed tillföras fortsatt forskningskompetens.

Ruta 3 Litet behov i grundutbildningen men hög kvalitet i den befintliga verksamheten

Om det inte föreligger ett behov i grundutbildningen, p.g.a. få studenter, saknas det enligt riksdagsbeslutet grundläggande skäl för att inrätta en professur. Ett stärkande av forskningsmiljön som sådan ligger utanför bedömningsgruppens mandat och uppgift.

Ruta 4 Litet behov i grundutbildningen och låg kvalitet i den befintliga verksamheten

Denna beslutssituation får anses oproblematiske. Eftersom behovet i grundutbildningen är lågt, p.g.a. få studenter, finns det inga starka motiv att i den nu aktuella ordningen stärka kvaliteten i den befintliga verksamheten. Utan en konstaterad forskningspotential skulle en sådan satsning med stor sannolikhet misslyckas.

Av det ovan anförda, beträffande kriterier och beslutssituationer, framgår att frågan om inrättande av professurer inte kan hanteras genom upprättandet av checklista med (kvantitativa)kriterier. Det går inte heller att sätta upp generella kriterier eller mål för högskolorna och deras ämnesinstitutioner om vad som exakt erfordras för att i framtiden få inrätta en professur. Varje tilltänkt professur måste bedömas för sig och en rad avvägningar är nödvändiga i varje enskilt fall.

Bilaga 3

Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, SE-103 99 Stockholm
Tfn/Phone: +46 8 453 70 00
Fax: +46 8 453 70 50

Rektor
Högskolan i Halmstad

Bedömnings- och utredningsavd
Maivor Sjolund
Beslut
1996-12-19

Minnesanteckningar från seminariet den 17 oktober 1996 angående kriterier för rätt att inrätta professurer

Närvarande:

Rektor Bengt Abrahamsson	Högskolan i Växjö
Fd univ.kansler, professor Carl-Gustaf André	
Generalsekreterare Lars Ekholm	Högskoleförbundet
Utvärderingschef Clas-Uno Frykholm	Umeå universitet
Prorektor Bengt-Ove Gustavsson	Högskolan i Karlstad
Prefekt Jan Gustafsson	Mälardalens högskola
Rektor SvenOve Johansson	Högskolan i Halmstad
Sektorschef/vice rektor Torbjörn Kjölstad	Mitthögskolan
Rektor Ingemar Lind	Högskolan i Örebro
Rektorn vid Uppsala universitet,	
Professor Stig Strömholm	Högskoleförbundet
Departementssekreterare Lennart Ståhle	Utbildningsdepartementet
Prorektor, professor Bengt E Y Svensson	Lunds universitet
Rektor Örn Taube	Högskolan i Kalmar
Kanslichef Björn Thomasson	HSFR
Professor Gunnar Öquist	NFR

Bedömggruppen

Professor Madeleine Leijonhufvud
Professor Daniel Jagner
Professor Lars Göran Stenelo

Stockholms universitet
Chalmers tekniska högskola
Lunds universitet

Generaldirektör Agneta Bladh
Tf avdelningschef Christian Lange
Utredare Britta Lövgren
Utredare Maivor Sjölund

Högskoleverket
-”-
-”-
-”-

Agneta Bladh hälsade deltagarna välkomna till seminariet för att diskutera de kriterier och den process som ligger till grund för Högskoleverkets beslut angående rätt att inrätta professurer. Hon gav därefter ordet till Madeleine Leijonhufvud, ordförande i Högskoleverkets bedömningsgrupp för inrättande av professurer, som redogjorde för gruppens arbete. Bedömningsarbetet hade fram till tiden för seminariet omfattat ansökningar om över 90 professurer varav ca 40 allttjämt var under beredning. Informationsmaterialet från högskolorna hade varit omfattande och gruppen hade sammanträffat med ett mycket stort antal personer under sitt arbete. Karaktären på ansökningarna hade varit skiftande och gruppen övervägde därför att delvis formalisera processens inledande fas. Madeleine Leijonhufvud framhöll att de besök som bedömningsgruppen gjort vid de högskolor som sökt professurer varit av stor betydelse. Det är viktigt för gruppen att få höra högskolans ledning förmedla sin syn på utvecklingen av högskolan. Det är likaså viktigt att tala med ämnesföreträdare och studenter. En högskolas miljö består av de människor som finns där. Intrycken hade varit mångfacetterade. Hon uttryckte sin tillfredsställelse över att Högskoleverket följt gruppens förslag till beslut. Det var viktigt att bedömningsgruppen fick avgöra var gränsen skulle dras.

Madeleine Leijonhufvud menade att gruppens arbete förhoppningsvis, i vissa situationer, kunde fungera som stöd för högskolans ledning genom den kvalitetsbedömning som görs. Bedömningsgruppen uppfattade att det ofta fanns ett inre och yttre tryck på högskolans ledning om hur verksamheten borde utvecklas. Det interna trycket kan komma från ämnesföreträdare som vill utveckla verksamheten i en viss riktning. Det externa trycket kan komma från företag och förvaltning i regionen som ger sin syn på hur högskolan bör utvecklas.

Hon redogjorde därefter för bedömningsgruppens arbetsformer och de kriterier som lagts till grund för bedömningarna (se Högskoleverkets rapport 1996:24 R). Seminariets deltagare ombads ge synpunkter på de kriterier som gruppen tillämpade, om bedömningsgruppens förslag fungerade som vägledning i det fortsatta utvecklingsarbetet vid de bedömda högskolorna och om bedömningsgruppens arbete hade trovärdighet hos fakulteterna och de mindre och medelstora högskolorna. En fråga som borde diskuteras var hur snart en högskola skall kunna begära förnyad prövning av en professur. Hon föreslog även en uppföljning av de professorer som Högskoleverket beslutat ge rätt att inrätta. I en sådan uppföljning borde sökprofilen kartläggas liksom utfallet. Har det varit lätt eller svårt att attrahera kompetenta sökande till professorerna?

Rektor Ingemar Lind, Högskolan i Örebro, gav därefter sin syn som rektor på bedömningsgruppens arbete. Han pekade på de inbyggda svårigheterna i uppdraget som riksdagen givit till Högskoleverket och dess bedömningsgrupp. Det finns alltså något kvar av en moment 22-situation, dvs. att en högskola inte kan få professorer därför att den inte har tillräckligt omfattande och bra forskning och att de inte kan ha tillräcklig omfattning och kvalitet på sin forskning därför att den saknar professorer. Han menade dock att bedömningsgruppens metod att diskutera potentialen i den befintliga miljön medförde att problemet klarats på ett utmärkt sätt.

Han hade inget att invända mot de kriterier som gruppen tillämpade. Han menade emellertid att man måste vara vaksam på att de i någon mån kan fungera konserverande, dvs. att de kan begränsa nytänkandet i utvecklingen av de mindre och medelstora högskolorna. Å andra sidan är det alldeles nödvändigt att slå vakt om kvaliteten även i danandet av nya inriktningar vid en högskola.

Han pekade på svårigheten att avgöra om behovet av forskningsanknytning i grundutbildningen var stort eller litet. Begreppen är relativa och vad som kan anses som stort eller litet kan även skilja mellan ämnen. Ämnet statistik är ett sådant exempel. Det är ett litet ämne, räknat i antal studenter, i landet och därför följaktligen litet vid en mindre eller medelstor högskola. Men det kan trots detta vara väl motiverat med en sådan professur eftersom den bl.a. kan ge stöd till kringliggande ämnen.

Han poängterade att gruppens platsbesök var mycket viktigt. Det är skillnad mellan att iaktta kompetens på "papperet" och verkligheten. Besöket gav

mycket viktig feedback både till ämnesföreträdare och högskolans ledning. Det gav ett unikt tillfälle att få diskutera den egna verksamheten med utomstående sakkunniga. Han bekräftade gruppens uppfattning om att ämnesföreträdarnas ambitioner kunde medföra ett tryck på högskolans ledning. Bedömningsgruppens arbete medförde att högskolan drevs vidare i sin ambition att höja sin kompetens och detta är en viktig bieffekt. Han menade dock att gruppens skriftliga utlåtanden var något lapidariska. Det var i vissa fall svårt att följa det logiska sambandet mellan texten och förslaget till beslut. Gruppens sätt att arbeta hade emellertid mottagits mycket positivt och det fanns en hög legitimitet för dess arbete.

Rektor Stig Strömholm gav sin syn på bedömningsgruppens arbete som företrädare för Sveriges universitets- och högskoleförbund. Han menade att de kriterier och arbetsformer som Högskoleverket och dess bedömningsgrupp tillämpade hade en hög legitimitet bland högskolorna. Han pekade samtidigt på att den något judiciella roll som bedömningsgruppen antagit kan vara otacksam. Men han betonade att det var påkallat med försiktighet även om det många gånger kunde vara lockande att stödja tvärvetenskapliga projekt.

Därefter gick ordet till utvärderingschef Clas-Uno Frykholm, Umeå universitet, som hade ombetts ge sin syn på bedömningsgruppens kriterier. Han hade uppfattat sitt uppdrag som att han skulle vara något provokativ i sina kommentarer. Han pekade på den politiska debatten och spänningen mellan universiteten och de mindre och medelstora högskolorna beträffande resursfördelningen. Han menade att Högskoleverket måste anlägga ett nationellt perspektiv på den utbyggnad som nu sker av högskolesektorn. Han underströk dock att det inte var bedömningsgruppens uppgift. Det var framför allt tre principiella frågor som Högskoleverket borde beakta. Den ena frågan var att de mindre och medelstora högskolorna nu expanderade inom områden som redan var utvecklade vid universiteten. Den andra frågan var vilka nischer som de borde utveckla och den tredje frågan rörde professurernas nära anslutning till grundutbildningen

Beträffande bedömningsgruppens kriterier tog han sin utgångspunkt i propositionens motiv om att inrättandet av professorer skulle stärka grundutbildningens behov av forskningsanknytning (prop. 1994/95:100, sid 103) och förordningens formulering att Högskoleverket skall ge ett sådant tillstånd om forskningens kvalitet och omfattning inom det aktuella vetenskapsområdet vid högskolan är tillräcklig (högskoleförordningen 4

kap, 3 §). Han menade att propositionen anvisade två vägar för de mindre och medelstora högskolorna att åstadkomma forskningsanknytning i grundutbildningen. Det ena sättet var att söka hos Högskoleverket om att få rätt att inrätta en professur. Det andra var att skapa nätverk och samarbete med olika fakulteter. Han menade att den senare aspekten inte beaktats av bedömningsgruppen.

Beträffande kriterierna menade han att bedömningsgruppen lagt för stor vikt vid propositionens motiv, dvs. att grundutbildningens behov av forskningsanknytning skall vara ett skäl för att inrätta professurer vid de mindre och medelstora högskolorna. Han menade att det kvalitetskriterium som också tydligt uttrycks i propositionen måste överordnas propositionens motiv. Där sägs bl.a. att "det är viktigt för forskningens legitimitet och de mindre och medelstora högskolornas anseende att samma kvalitetskriterier gäller för all forskning oavsett lärosäte" (prop. 1994/95:100, sid 104). Han var starkt kritisk mot att bedömargruppen i sin analys av olika beslutsituationer ansåg att denna princip kunde åsidosättas i situationer där behovet i grundutbildningen bedömdes som stort (Rätt att inrätta professurer, Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R, sid 12).

Han var också kritisk mot den tonvikt som läggs vid bedömning av utvecklingsmöjligheterna och potentialen i forskningen, i stället för en bedömning av den befintliga kvaliteten (ibid, sid 8). Han menade att detta ger en löslig grund för bedömningen, särskilt när det sägs att man härvid ska fästa stor vikt vid "högskoleledningens ambitioner och långsiktiga prioriteringar" (ibid, sid 8). Han menade att större vikt måste fästas vid befintlig kvalitet och att samma kvalitetskriterier måste gälla oavsett om grundutbildningsbehovet är stort eller inte.

I den efterföljande diskussionen framkom en rad synpunkter som här återges under några tematiska rubriker.

Processens trovärdighet och legitimitet

Av diskussionen framkom att bedömningsgruppens arbete och Högskoleverkets handläggning av ärendena ansågs ha en hög trovärdighet i högskolesektorn. En diskussion utspann sig dock kring bedömningsgruppens beskrivning av de bedömda ämnena. Flera företrädare för de mindre och medelstora högskolorna menade att de var för kortfattade och att det inte gick att logiskt härleda förslag till beslut ur texten. Men det fanns även

verksamhetsföreträdare som menade att det var bra att bedömningsgruppen inte var alltför utförlig i sin beskrivning. Sådana beskrivningar skulle kunna leda till att bedömningsgruppen de facto kom att styra den fortsatta utvecklingen och inriktningen av högskolans arbete. Men det fanns även företrädare som menade att det mycket väl hade gått att utläsa vilket förslag till beslut som bedömningsgruppen skulle förorda.

Bedömningsgruppens ordförande framhöll att det är en bedömning i varje enskilt fall som måste göras. Det är ofrånkomligt att vissa fall bedöms ligga under gränsen medan andra fall bedöms klara gränsen, i vissa fall med liten marginal. Att otvetydigt beskriva denna gräns i kvantitativa termer skulle leda till tekniskt matematiska slutsatser medan överväganden utifrån andra faktorer skulle förbises. Högskolornas miljöer består av människor. Människor är olika och ibland möter bedömningsgruppen miljöer som inte fungerar. Detta står inte i de förslag till beslut som gruppen ger till Högskoleverket. Däremot kan synpunkter som är svåra eller olämpliga att sätta på pränt framkomma vid det informella möte som bedömningsgruppen har med högskolans rektor innan förslaget sänds till Högskoleverket.

Bedömningsgruppens begränsade mandat

Det diskuterades huruvida kriterierna fungerade konserverande och därmed bidrog till att de mindre och medelstora högskolorna utvecklades till kopior av universiteten. Flera av företrädarna för de högskolor som redan genomgått en prövning framhöll att de ansåg att kriterierna var relevanta. Det gällde även avvägningen mellan kvalitet i forskningen och grundutbildningens behov mätt som antalet studenter på C- och D-nivån. Denna avvägning medför emellertid att högskolorna ges möjlighet att inrätta professorer i etablerade ämnen. Därmed skulle en tänkbar risk finnas att en högskola inte skulle få inrätta en professur i ett nytt (tvärvetenskapligt)ämne och högskolan hindras att utveckla sin egen profil eller nisch. Det fanns dock en stor samstämmighet bland deltagarna i seminariet att grunden i högskolornas verksamhet bör utgöras av etablerade discipliner. Utifrån en etablerad ämnesbas kan sedan verksamheten organiseras i centrubildningar eller profiler som kan vara föranledda av regionala förutsättningar, behov och intressen. Centrubildningar kan även växa fram genom interna initiativ och entreprenörsanda som bidrar till att starta nya forskningsfält i en mångvetenskaplig miljö.

Det kan emellertid vara ett problem för en högskola som vill starta och bygga en institution från toppen, dvs att först inrätta en professur och låta den tillträdande professorn bygga en forskningsmiljö som i ett senare skede kan komma grundutbildning till del. Detta kan gälla såväl etablerade ämnen som nya mer tvärvetenskapliga ämnen. Ett exempel är en högskola som vill förstärka sin samhällsvetenskapliga miljö med en professur i filosofi. En sådan professur skulle kunna vara av stort värde även för andra kringliggande ämnen även om antalet filosofistudenter kan förväntas bli relativt få. I detta perspektiv ter sig bedömningsgruppens uppdrag begränsat utifrån de förutsättningar som ovan nämnda proposition och förordning ger. En möjlighet, inom dagens regelverk, är emellertid att högskolan vänder sig direkt till regeringen och anhåller om att få inrätta en professur i ett sådant ämne där man för närvarande saknar grundutbildning.

En annan synpunkt var att bedömningsgruppen kanske ställt för höga krav i sin definition av grundutbildningens behov. Enligt kriterierna krävs som regel magisterexamen i ämnet och att det finns ett visst antal studerande på C- och D-nivån. Detta kan vara ett problem för vissa tekniska utbildningar som saknar dessa ämnesfördjupningar inom den ifrågasvarande högskolan. Dessa studenter går ofta vidare till en civilingenjörsutbildning vid någon teknisk högskola. Men det finns högskolor som sökt och fått rätt att utfärda magisterexamen i tekniska ämnen. I dessa fall kan ett stort behov i grundutbildningen föranleda att de ges rätt att inrätta en professur.

Andra områden som kan ha svårt att få professurer är värdutbildningarna och lärarutbildningarna. Dessa utbildningar är inte forskningsförberedande och saknar därför den ämnesfördjupning som kriterierna föreskriver. Men dessa utbildningar har ett stort behov av en bättre forskningsanknytning än vad som idag ofta är fallet.

Det framkom även ett förslag om att bedömningsgruppens kriterier borde kompletteras. Sådana kriterier skulle kunna göra det möjligt för de mindre och medelstora högskolorna att svara upp mot statsmakternas förväntningar på att de bör utveckla nya nischer eller profiler. Tre konkreta kriterier framfördes. Det första var ett ämnes samhällsrelevans. Det andra var om man lyckats finna problematiseringar inom nya områden. Det tredje om lärosätet hade förutsättningar att driva nydanande forskningssatsningar.

Ingemar Lind argumenterade dock emot denna ståndpunkt. Han menade att det ytligt sett kan förefalla konservativt att inrätta professurer i etablerade

ämnen. Men i en sådan fälla bör man inte gå. Det går mycket väl att på basis av etablerade ämnen bygga profiler. Basen i organisationen måste bestå av kompetens inom etablerade ämnen. Sedan kan man låta miljön vara stimulansen för att utveckla profiler. Den förnyelse som kommer den vägen har en god potential att bli framgångsrik. Med en sådan utveckling finns det även en kvalitetsgaranti i botten genom att inomdisciplinära kvalitetskriterier kan tillämpas.

Lars-Göran Stenelo pekade på att vetenskapssamhället är internationellt och organiserat efter etablerade discipliner. Det kan vara svårt för forskare med en alltför tematisk inriktning, som saknar en bas i ett etablerat ämne, att bygga internationella nätverk.

Smala forskningsmiljöer

Gunnar Öquist varnade för att smala professorer kan ge tunna forskningsmiljöer. Dessa uppvisar ofta en låg kreativitet. Detta är ett problem som de tekniska högskolorna har haft genom att de under en period skräddarsydde professorer. De tekniska högskolorna har nu valt en annan väg och inrättar bredare professorer. Det finns även ett problem i det svenska universitetssystemet med det starka sambandet som råder mellan professur och institution, liksom kopplingen utbildning, institution och disciplin. Professorer kan verka konserverande och medföra en institutionalisering av miljön på de mindre och medelstora högskolorna. Vetenskapen söker helt andra vägar! Man bör därför tänka på den vetenskapliga utvecklingen av miljön när man inrättar en professur. Forskningsråden kan här fylla en komplementär funktion genom att de återigen ges rätt att inrätta professorer.

Forskningsanknytning i grundutbildningen

Det utspann sig även en diskussion beträffande Clas-Uno Frykholms påpekande att Högskoleverkets bedömningsgrupp inte beaktade att en forskningsanknytning av grundutbildningen även kunde ske via ett samarbete med en fakultet. Flera högskolor pekade på att de har ett väl utvecklat samarbete, ofta med flera olika fakulteter vid flera universitet. Men detta utesluter inte deras behov av att i vissa fall även få en egen professur i ett ämne.

Bedömningsgruppens ordförande ansåg att det inte låg i bedömningsgruppens uppdrag att anvisa andra vägar till forskningsanknytning. Gruppens primära uppdrag var att behandla de ansökningar som inkommit till Högskoleverket med anhållan om rätt att inrätta professurer. Bland kriterierna ingår däremot att bedöma i vad mån ett ämne har ett utvecklat nätverk eller samarbete med institutioner inom eller utom landet. På så sätt redovisas en högskolas externa kontaktnät och uppgifterna ligger till grund för bedömningen.

Stenelo menade att bedömningsgruppen många gånger förvånats över att de mindre och medelstora högskolorna inte i första hand lyfter fram grundutbildningens behov av en professur. I många fall pekar man på vikten av en professur för de doktorander som är verksamma vid högskolan.

Ett nationellt perspektiv på högskolesektorns utveckling

Agneta Bladh tog upp Clas-Uno Frykholms fråga om Högskoleverkets nationella ansvar. Hon poängterade att Högskoleverket inte har något nationellt planeringsansvar för sektorn. Det medför att Högskoleverket inte gör någon analys av det nationella behovet av en professur. Inte heller regionala intressen vägs in. Verket tar inte heller ställning till kvaliteten i den s.k. rekryteringsbasen när man fattar beslut om att ge rätt att inrätta en professur. Varje högskola ansvarar själv för relevansen av de professurer som de söker om att få inrätta och att den som utses till tjänsten är väl meriterad.

Avslutning

Agneta Bladh avslutade seminariet och tackade deltagarna för en givande diskussion.

Högskoleverkets rapportserie

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Bilagor:

- Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
- Bilaga 2: Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor

Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R

Grundskollärautbildningen 1995

Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R

Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling

Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R

Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R

Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen

Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R

Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet

Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R

Kvalitetsarbete vid universitet och högskola

Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R

Värdutbildningar i högskolan – En utvärdering

Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R

Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95

Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R

Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering

Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R

The National Quality Audit of Higher Education in Sweden

Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R

Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R

Kriterier för benämningen universitet – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R

Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R

Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report

Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R

Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet

Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås

Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet

Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R

Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning

Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping

Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad

Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R

Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon

Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R

Högskola på Gotland

Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R

Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt Mitthögskolan och Mälardalens högskola

Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R

Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95 – Kortversion

Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R

Förslag till meritvärdering vid urval på betyg – Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.

Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R

Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen

Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R

Quality Audit of Uppsala University

Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R

Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander

Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R

Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala

Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten

Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R

Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning

Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R

Examensrättsprövning – Lärautbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro

Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Dalarna

Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R

Kvalitet och förändring

Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R

Rekryteringsmål för kvinnliga professorer

– ett regeringsuppdrag

Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R

Examensrättsprövning – Utbildningar vid Södertörns högskola

Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R

Examensrättsprövning – Grundskollärarexamen vid Högskolan i Falun/Borlänge, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Kristianstad

Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R

- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Företagsekonomiska Institutet, Stockholms Musikpedagogiska Institut och Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby
Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i pedagogiskt drama vid tre folkhögskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R
- Poänggivande uppdragsutbildning i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R
- Swedish Universities & University Colleges 1995/96 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar
Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R
- Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R
- Uppföljning av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R
- Bilateralt forsknings-samarbete med Östeuropa – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R
- Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?
Bilagor:
 - Självvärderingar och extern bedömning
 - Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
 - Vad säger AT-läkare, handledare och examinatorer om läkarutbildningen?
Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R
- Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R
- Gymnasieläraryxamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
 - Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
 - Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R
- Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverksskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R
- Examensmål för lärarexamina
Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R